

Libertas

Forum för Socialdemokratiska studentförbundet

Nummer 4 / 2008

Tema Folkrörelse 2010

Koppla upp det nätbaserade engagemanget mot arbetarrörelsen.

Ordböckernas definition av folkrörelse är bland andra ”Strävan som omfattar hela folket” och ”demokratiskt organiserad ideell eller politisk rörelse med bred anslutning”. En sökning med Google ger 177 000 träffar på en halv sekund. Här hittar vi bland annat folkrörelser. nu, en studiegrupp som enligt egen utsago ägnat sig åt att diskutera och främja folkrörelser sedan 1983. De skriver: ”Medlemmar i t.ex. arbetarrörelsen vill gärna se just sin rörelse som den enda sanna folkrörelsen och har därför ofta en exkluderande definition.” Vilket vi kan tycka vad vi vill om. Faktum är att medlemsantalet sjunker och medelåldern stiger inom socialdemokratien.

Ska vi bli mörkrädda eller hoppfulla när Håkan Juholt förklarar hur fantastisk det är att avlidna partister tar med sig den röda sossrosen i graven, genom att använda den i sin dödsannons? Socialdemokraternas medlemmar är trogna in i döden, men de börjar trilla av pinn. Vad göra och var finns det nya engagemanget?

Några nya företeelser som kan rymmas i begreppet folkrörelse är bloggupproret mot FRA-lagen och fildelningsdebatten. Ung pirat är numera det tredje största ungdomsförbundet och kan hämta in statliga bidrag i miljonklassen. Medlemskapet är gratis, men det går att donera pengar genom ett musklick.

Ett annat exempel är antivåldskampanjen på facebook, där killen ena dagen startar en facebookgrupp och andra dagen sitter i SVT:s morgonsoffor. Eric Sundström sa det på telefonlinje från USA på s-studenters valvaka – vi måste lita mer på våra medlemmar, låta dem vara aktiva och kombinera teknik och folkrörelse.

Häromdagen, en ruggig hösteftermiddag i Stockholm. En kvinna står i tunnelbanan och delar ut flygblad. Hon är från LO och det vankas demonstration utanför riksdagen. Det ska protesteras mot regeringens jobbpolitik. ”Stoppa angreppet på löntagarna – sabba inte den svenska modellen!” är budskapet. Det talas om hur EG-domstolen angriper strejkrätten genom sina domar, samtidigt som

Wanja Lundby-Wedin ställer sig positiv till Lissabonfördraget utan att ställa några krav på att Stråthutredningen ska vara klar innan riksdagen röstar, eller att garantier för arbetsrätten skrivs in i fördraget.

Till sist röstade Socialdemokraterna också igenom fördraget med borgarna. Man stödde utan förbehåll regeringens förslag, trots att den och dess agerande internt och i flygblad utmålats som boven i dramat. På vilket sätt motiverar det

till att huttra utanför riksdagen klockan halv sex en tisdagskväll? Varken brist i kommunikationen mellan fotfolket och ledarna, eller motstridiga budskap motiverar människor till engagemang.

”engagemang startar ofta i viljan att förändra i en hjärtefråga”

Internet kan mobilisera och engagera människor inom arbetarrörelsen att göra politik på nya sätt. Ensamtstående

föräldrar har i många fall varken tid eller möjlighet att befinna sig utanför riksdagen en halvtimme före Bolibompa en vardagskväll. Vad sägs om möten via Skype, MSN och chattforum? Det skulle ge fler möjligheter att göra sin röst hörd och fler medlemmar till Socialdemokraterna. Det bör också finnas mer utrymme för enfrågerörelser. Partipolitiskt engagemang startar ofta i viljan att förändra i en hjärtefråga. Sedan utökas engagemanget, om människor får sin röst hörd. Partiet måste sluta göra saker åt människor och istället frågar dem vad de behöver, så att de kan hjälpa sig själva, säger Katrine Kielos. Och jag håller med.

Det ena behöver inte utesluta det andra. Om vi öppnar dörren för nya folkrörelser och nya sätt att göra politik, så kanske internetvurmarna lämnar datorn hemma och kommer på vanliga hederliga möten också.

HANNA LINNÉA HELLSTRÖM
REDAKTÖR

INNEHÅLL

REDAKTIONEN

Hanna Linnéa Hellström
Redaktör, redigerare

Linda Schoultz

Jesper Petersen

Erik Bengtsson

Petter Cedergren

Ranj Bafri

Daniel Johansson

Catharina Ullström
Hemsida

Per-Henrik Adolfsson
Grafisk design

2. LEDARE/ HANNA LINNÉA HELLSTRÖM
TEMA, FOLKRÖRELSE 2010.
4. OM FOLKRÖRELSESNAS KRIS/ERIK BENGTSOON
5. VAD PORNOGRAFI OCH FOLKRÖRELSE HAR GEMENSAMT/PETER GERLACH
6. ETT PARTI ÄR INTE EN RÖRELSE – EN RÖRELSE ÄR INTE ETT PARTI/NIKLAS DELANDER
7. FOLKRÖRELSEN ÄR DÖD, LEVE FOLKRÖRELSEN/JOHAN NYSTRÖM
8. REFLEKTIONER OM SOCIALDEMOKRATERNA SOM FOLKRÖRELSE/MATHIAS TOFVESSON
9. SOCIALDEMOKRATERNA BEHÖVER VÄLJARE – INTE MEDLEMMAR/JOEL MALMQVIST
10. INTERVJU. JAN ELIASSON/HANNA LINNÉA HELLSTRÖM
11. INTERVJU. LEONARD GENTLE/CALLE SUNDSTEDT
12. INTERVJU. HÅKAN JUHOLT/JESPER PETERSEN
13. STRIDEN OM FRA-LAGEN – ETT UTTRYCK FÖR INFORMATIONSSAMHÄLLET POLITISKA SKILJELINJER/ULF BJERELD
15. SOCIALDEMOKRATIN MÅSTE GÖRA UPP MED DEN DEL AV FOLKRÖRELSEN SOM TOG INITIATIVET FRÅN MÄNNISKORNA/LOTTA GRÖNING
16. FOLKRÖRELSSERS FÖRUTSÄTTNINGAR IDAG OCH IMORGON/ANNE-MARIE LINDGREN
KULTUR.
18. JOAN DIDIONS VÄRLD/ALEXANDRA FRANZÉN
19. VARFÖR POETER RÖSTAR VÄNSTER/PETER GERLACH
S-STUDENTER.
20. EN BRO MELLAN HOPP OCH FÖRTVIVLAN, EN LANDSGRÄNS MELLAN NÄRA OCH
KÄRA/ ELEONORE ERIKSSON
22. OPPOSITIONELLA FRÅN BURMA BESÖKER SVERIGE/HANNA LINNÉA HELLSTRÖM
23. ÄNTLIGEN EU-VAL/MAGNUS NILSSON & IDA BORG
VILJAN SOM SKILJELINJE/RANJ BAFRI
24. S-STUDENT I FOKUS/LINDA SCHOULTZ
25. BYT KLIMAT ELLER POLITISKT SYSTEM/HANNA LINNÉA HELLSTRÖM
EKOLOGISK MAT DYRT FÖR STUDENTER/LINDA SCHOULTZ
26. FRÅN ETT USA SOM GICK TILL VAL/DANIEL JOHANSSON & SARA BJÖRK
27. FÖRBUNDSKRÖNIKA/KAJSA BORGNÄS & DANIEL GULLSTRAND

Nästa nummer av Libertas!

Tema: arbetarpartiet
deadline 5 februari

Senare teman:

Tyskland i fokus
deadline 5 april

Tekniken och politiken
deadline 5 juni

Besök Libertas nya hemsida
www.libertas.nu

prenumerera på Libertas
4 nummer/199 kr
maila: raul.urrutia@s-studenter.se

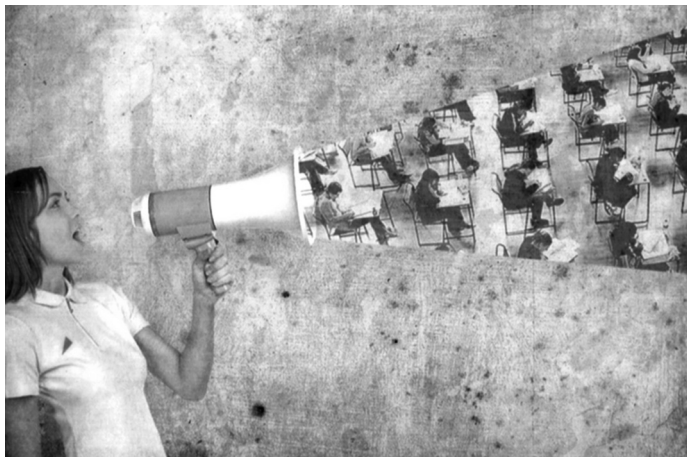
Diskutera artiklar
och läs Libertas-
bloggen!

Jämställdhetsrutan

I det här nummret av Libertas
har 22 skribenter medverkat,
varav 9 är kvinnor och 13 är
män.

Folkrörelse 2010.

Om folkrörelsernas kris.

Mångfalden av underhållning, den höga levnadsstandarden och det stora utbudet av kommersiell underhållning gör det svårare att organisera medborgarna och locka dem till rörelsen och våra möten. Våra aktiviteter är för stela och tråkiga; det talas om en "möteslivets kris". Dagens ungdomar är individualister och kan förvisso uppskatta de landvinningar som arbetarrörelsen en gång gjort, men kan inte se varför de ska engagera sig i rörelsen idag. Min analys av arbetarrörelsens pro-

blem idag? Nej, ett referat av två artiklar från SAP:s tidning *Aktuellt* i samhället och politiken (nuvarande *AiP*) från början av 1956 (nr 2 och nr 4). Byråkratin har växt i facket och partiet i takt med att den spontana gemenskapen i arbetarklassen ute i samhället har avtagit; idag lever vi allt mer individualistiskt, kommersialiserat och avpolitiserat. Folk tänker inte på sig själva som "arbetare" och identifierar sig inte med "arbetarrörelsen". Den kollektiva identiteten har avtagit och partiet, facket och bildningsrörelsen försvagas. Min analys av arbetarrörelsens problem idag? Nej, ett referat av Jan Lindhagen och Macke Nilssons bok *Hotet mot arbetarrörelsen* från 1970.

Det var två nedslag i arbetarrörelsens diskussion om de organisatoriska proble-

men. I detta nummer med tema folkrörelse har vi ett par artiklar som uttrycker ungefär samma oro som i exemplen från 1956 och 1970. Jag tror att dessa på ett sätt är ständiga dilemman. En folkrörelse och en arbetarrörelse är aldrig perfekt, uppfyller aldrig hundra procent av sin potential, organiserar aldrig allt och alla. Utan så länge som den existerar så kommer där att finnas utrymme för förbättring av organisationen. Hegeliastiskt skulle man kunna säga att arbetarrörelsens förfall börjar den dag som arbetarrörelsen uppstår. Men det är förstås inte den enda tendensen, utan rörelsen rymmer alltid en dialektik mellan utveckling och försvagning. Som Niklas Delander skriver i detta nummer av *Libertas* så utgår rörelsen från en idé och en gemenskap. Dessa, idéen och gemenskapen, ska vi vårda och utveckla. Vi måste motarbeta strebermentalitet och rörelsens andra problem och inte tappa idéen och gemenskapen ur sikte; i idéen och gemenskapen finner vi mening och inspiration till politiskt arbete. Idag, liksom 1956 eller 1970.

ERIK BENGTTSSON

Vad pornografi och breda folkrörelser gemensamt.

Under de senaste årtiondena har de breda politiska rörelserna fått träda tillbaka till förmån för de mindre enfrågerörelserna. Tidpunkten för denna strukturomvandling av folkrörelserna är inte alls konstig. Det nya informations-samhället har förenklat masskommunikation och nätverksbyggande och därigenom i stort utraderat de breda rörelsernas skalfördelar.

Denna utveckling existerar inte bara inom det civila samhället. Ekonomidoktorerna Jonas Ridderstråle och Kjell A Nordström exemplifierar i sin bok *Funky Business* de nya möjligheterna med magasinet *Leg Show*, ett pornografiskt magasin riktat till människor med en fetisch för fötter. Ett sådant smalt magasin existerar tack vare att det idag är möjligt att producera en tjänst för en handfull prenumeranter utspridda världen över. *FIB-Aktuellt*, *Svenssonsnusk à la Sällskapsresan*, är ute och nischsnusket inne. Arbetarrörelsen är ute och *Fair Trade*, *Svenska Freds* och *RFSL* inne.

Idag behöver inte en politisk rörelse ha en expedition i varje kommun för att nå ut med sin verksamhet. I vår kamprörelseantik är det lätt att bli bländad av det storskaliga i 1900-talets folkrörelser men att effektiv organisering idag kan ske i mindre skala ska vi vara glada för. De sociala rörelserna kan idag fokusera, renodla och höja kvalitén på sin kärnverksamhet. På samma sätt som Nokia gör bäst i att koncentrera sig på att producera mobiltelefoner och inte hjärtmedicin så gör nog LO bättre i att förbättra villkoren för Sveriges arbetare och inte försöka rädda havsörnen.

Förutom att enfrågerörelserna alltid kommer att vara bättre än de breda rörelserna på sin fråga så är enfrågerörelserna i många avseenden en naturligare ingång i det politiska livet. De flesta människor

börjar sin politiska bana med ett engagemang i en enskild fråga. En arbetare med ett engagemang för globala mänskliga rättigheter kommer troligen att känna sig mer hemma och samtidigt göra större skillnad i Amnesty än på gräsrotsnivå i ett politiskt parti där frågan om mänskliga rättigheter ska samsas med hundratals andra frågor.

Arbetarrörelsen har under 1900-talet ägnat sig åt imperiebyggande som vida slår Wallenbergs. När man haft möjlighet att stödja och hämta kraft ur de nya rörelserna utanför den egna arbetarrörelsefamiljen så har kontrollbehovet och stoltheten tagit över och resulterat i försök att bygga upp egna nykterhets-, jämställdhets- eller hbt-rörelser inom arbetarrörelsen. Detta är inte vägen fram. Arbetarrörelsen bör istället för att bredda sitt arbetsfält fokusera på det man är bäst på, den fackliga kampen. Men detta kräver ett nytt förhållningssätt från den politiska grenen, det vill säga *SAP*, *SSU* och *S-studenter*.

Den fackliga kampen är ju bara ett av många policyområden och ett politiskt parti måste ha kompetens inom alla de områden där man slåss om makten. Idag hämtar *SAP* i princip all sin kraft och kompetens ur arbetarrörelsen. Där kan man nog hitta många av de skarpaste, mest djuplodade och bäst förankrade analyserna om arbetsmarknadslagstiftning, fördelningspolitik, rättvisefrågor eller skolans kompensatoriska uppgift men detta är bara några områden av många. För hur stark är arbetarrörelsens analys av Östersjöns ekosystem, försvarets besparingsmöjligheter eller för den delen småföretagares utmaningar?

Om Socialdemokratiska arbetarpartiet ska vara ett parti med rötter i medborgaraktivism och de sociala rörelserna så

måste vi hämta kraft ur fler kärler än arbetarrörelsen såväl i framtagandet av våra policier som i rekryterandet av våra förtroendevalda. Här finns ett hav av möjligheter. I ett första steg bör vi låta våra förslag och program gå på remiss hos de organisationer som vi känner delar våra värderingar. Representanter från *Svenska naturskyddsföreningen*, *SFS*, *Svenska freds* eller olika forskargrupper skulle också kunna bjudas in att delta i arbetsgrupper inom sina respektive områden.

I ett större sammanhang kommer vi att behöva se över partiets val- och nomineringsprocesser som idag inte är tillräckligt förankrade i de sociala rörelserna. Denna översyn måste sikta på att förenkla övergången av såväl kunskap som aktiva från enfrågerörelserna, akademien eller näringslivet till partipolitiken. När det kommer till regeringsposter så har vi i socialdemokratien i viss utsträckning sett exempel på att man kan rekrytera framgångsrika politiker ur andra forum. Ett av våra starkaste namn, *Jan Eliasson*, har bevisat sin kompetens på *UD* och i *FN* snarare än inom partiorganisationen. Men varför bedrivs inte rekrytering till kommun och riksdagslistor på samma sätt?

Tyvärr är detta en alltför stor diskussion som måste fortsätta i ett annat forum vid ett annat tillfälle. För tillfället kan vi bara konstatera att arbetarrörelsen har mycket att vinna på att öppnas upp och sträcka ut en hand till alla de sociala rörelserna istället för att försöka avbilda dem i mindre framgångsrika, men mer partitrogna versioner.

PETER GERLACH
ORDFÖRANDE, SEK

Ett parti är inte en rörelse – en rörelse är inte ett parti.

”Det kan knappast finnas något roligare och mer spännande än att få vara med och leda Sveriges största och bästa politiska rörelse.”

Uttalandet är Håkan Juholts, taget från Svenska Dagbladet, samma dag som han blivit utsedd till tillförordnad partisekreterare efter Marita Ulvskog, fram till nästa partikongress.

Utifrån citatet kan man ställa många frågor, men den avgörande är naturligtvis vilken politisk rörelse som Håkan Juholt blivit partisekreterare för. Kan man ens utnämna sig till talesman för en rörelse? Är ett parti per automatik det samma som den rörelse som fött partiet?

Socialdemokratin sprang ur arbetarrörelsen. En rörelse är en annan sak än en organisation. Det är en viktig sak att slå fast, och skillnaden ligger framför allt graden av institutionalisering. En organisation börjar som något spontant och oreglerat, men efterhand som överenskommelserna blir tydligare skapas gemensamma förväntningar, som i sin tur leder fram till regler, som en dag får juridisk bärkraft. Ett samhälle började likadant, med två människor som hjälpte varandra, och slutade sedan i 400 myndigheter, en över 1000 sidor tjock lagbok, socialkontor i kommunerna, och mängder av organisationer, med stadgor och partistyrrelser, som en dag gjorde att Håkan Juholt kunde bli utsedd som partisekreterare för ett parti som en gång började med att några arbetare gjorde gemensam sak med några andra.

Men inte ens där finns rörelsen. För samhället, skulle jag vilja hävda, är en rörelse något mer än enbart ett handslag

mellan två personer – det är en idé. När idén sedan växer och får människor att agera annorlunda än vad de gjort annars, så växer också rörelsen. På så sätt skär en rörelse rakt igenom organisationer och partier, tvärs igenom alla institutionaliserade former. Rörelsen är så fri att Håkan Juholt varken kan greppa eller fånga den, inte ens tvinga in den i en organisation eller ett parti.

En idé har alltid sitt eget liv, oberoende av de personer som en gång födde den, om det nu ens var så att personerna och inte sammanhanget frambringade den. Inom biologin talar man om gener, och på Darwins vis är det de starkaste generna som överlever – de gener som hade störst bärkraft i sitt sammanhang. Ett annat sätt att se det på är att prata om memer, ett begrepp som kommit upp inom den politiska sociologin de senaste åren och handlar om i vilken grad idéer sprider sig. När en tanke – en uppfin- ning eller en föreställning – har fötts går den inte heller att stoppa. Plötsligt får två arbetares handslag konsekvenser,

”partiet blir då ett medel för rörelsen, på samma sätt som ABF eller Unga Örnar blev ett medel för arbetarrörelsen”

som över 100 år senare fått spridning i miljontals böcker, utan att idén skulle gå att stoppa, ens om man brände upp

böckerna på bål.

När man ställs inför ett parti är det därför läge att fråga varifrån det har sin bas. Partier kan vara en ram som individer kan kandidera inom, så är det i USA, men kan lika gärna vara ett sätt att kandidera kollektivt – ett sätt för ett kol-

lektiv att gå samman och söka ett mandat från medborgarna i ett öppet val, precis som enskilda kandidater söker förtroende från medborgarna i USA. Frågan blir då bara vad som utgör det kollektiv som kandiderar.

När arbetarrörelsen bildade ett parti var det naturligtvis arbetarrörelsen som var kollektivet, på samma sätt som miljö- rörelsen mynnade ut i Miljöpartiet, bonde- rörelsen i Centerpartiet, frikyrkörörelsen i Kristdemokraterna, eller för den delen den främlings- fientliga rörelsen i Sverigedemokraterna eller tidigare Ny Demokrati. Kopplingen mellan partiet och rörelsen

blir då uppenbar – partiet är den insti- tutionaliserade form som kollektivet kan kandidera genom och därigenom hamna i den alltid lika fascinerande sitsen att på en och samma gång vara en samhällsrö- relse som vill utmana makten och samti- digt faktiskt utgöra makten.

Partiet blir då ett medel för rörelsen, på samma sätt som ABF eller Unga Örnar blev ett medel för arbetarrörelsen, ett sätt att understödja och underblåsa den idé som var vägledande i arbetarrörelsen, och lika mycket byggde på en idé som spred sig från mun till mun som på stora insti- tutioner som människor samlades inom. Hur många medlemmar ett parti då än skaffar sig – eller hur många studiecirklar eller insamlingar till motståndsrörelser i diktaturer som än sker inom det – så blir aldrig partiet en rörelse. Idén och de akti- viteter som finns inom rörelsen skär alltid tvärs igenom institutionerna.

Många hävdar att partierna är på väg utför eller på väg bort. Det är en märklig

utgångspunkt. Tanken på att kandidera kollektivt, eller för den delen individuellt, för att få tillgång till makt, är lika gammal som människan själv, även om kandidaturerna inte alltid ställts mot andra i demokratiska val. Frågan är snarare vad man har att säga. När nya sociala rörelser föds hägrar alltid partiet bakom nästa krök. Sveriges idag kanske mest levande rörelse, dator- och hackerrörelsen, som började röra på sig under 1980-talet finns idag representerat genom Piratpartiet. På samma sätt var bildandet av Junilistan begripligt – det var bara en konsekvens av åsikter som fanns ute i samhället, hur löst sammanfogat EU-kritiken i dagens Sverige än ter sig.

När partierna inte längre har en rörelse bakom sig – oavsett om den skulle

handla om Barack Obamas enskilda tro på "Change" eller om en arbetarrörelses vedermodor – så är det inte konstigare än att kandidaturen blir tommare. Man kan uppskatta en mängd SSU-are och personer som är aktiva i S-studenter, men om de inte har en idé som övertrumpar andras så är deras kollektiva kandidatur ointressant. Om man vill något så vill man, och har man en kandidatur så bör den ändå botten i någon slags idé, och ska den idén inte bara vara ett enmansverk så är det upp till bevis – man måste ha en rörelse bakom.

På så sätt ligger det inget självändamål i att bevara ett socialdemokratiskt parti, ett ungdomsförbund, ett studentförbund och ett bildningsförbund. Om inte institutionerna tar avstamp i något så står

ABF-lokalerna eller partistyrelsemötena tomma, hur många personer som än befinner sig på plats. Håkan Juholt leder i den bemärkelsen inte Sverige största och bästa rörelse – som han hävdar i citatet från Svenska Dagbladet – utan Sveriges största parti. Men ett parti är inte en rörelse, och en rörelse är inte ett parti. Ett parti kan aldrig styra över en idé – bara vara öppet för att fånga in en rörelse som förhoppningsvis har ett verkligt liv där ute i samhället.

NIKLAS DELANDER

Folkrörelsen är död, leve folkrörelsen.

Patienten ligger på soffan och pratar. Det funkar inte längre, verksamheten är ett sömnpiller, relationerna är ytliga, framtiden dyster!

Terapeuten frågar vilka små steg som kan göras för att förbättra situationen? Patienten kliar sig i huvudet, jo någonting måste göras. Man ska inte ge upp, hoppet finns fortfarande.

Anne-Marie Lindgren konstaterade vid ett besök hos SSK att man måste starta från nuet när man genomför förändringar. Nuet är det som finns och historien har varit, framtiden är öppen! Låt oss vara ärliga, folkrörelserna med anknytning till SAP har stadigt minskat i medlemsantal de senaste åren. Mona Sahlin sade för ett par år sedan att utvecklingen i SAP måste

förändras drastiskt om inte folkrörelsen skulle tyna bort helt.

Detta har redan hänt, enligt mig. Professionaliseringen av politiken är redan här. I ett av de senaste numren av Tvärdrag (för övrigt numera riktigt vass) skriver sociologen Klas Gustavsson om hur PR-folk byter arbete med partistrategerna efter val. Det är jakten på väljarmaximering genom avancerade undersökningar, inte medlemmarna, som till största delen bestämmer politiken. Det är skillnad på partiprogram och dagspolitik. Rådslaget är till exempel till för "alla" och frågorna skapade på ett sätt som skärmar av svarsalternativen. Varför kan vi inte få se svaren som kommit in? Varför hemlighetsmakeriet?

Om man nu ska sluta att gråta över spilld mjölk, vilket inte är konstruktivt. Vad kan SAP och folkrörelserna som är knutna till partiet göra? Svaret är att det går att göra mycket. Grundförutsättningen är att människor fortsätter att samtala, sedan går det såklart att tänka på frågor som: När? Hur? Vilka? Varför?

För att stärka min radikala ådra brukar jag ibland hänga på Café Edenborg, ett vänsterfik i Gamla Stan. Här sker samtal! Vågar vi socialdemokrater föra dialogiska samtal om framtiden? Anna Lindh sade att "uppgivenheten är vår värsta fiende". Precis. Nu kör vi!

JOHAN NYSTRÖM
SSK

Reflektioner om Socialdemokraterna som folkrörelse.

Det dök upp många tankar i huvudet när jag började fundera på hur Socialdemokraterna åter ska bli en folkrörelse. Valet 2010 är snart här och det kanske är för mycket att hoppas på att vi nått målet då. Idag finns det annars ett folkligt stöd för ett rättvisare samhälle som vi borde kunna mobilisera, inte bara för att vinna valet utan även för att vitalisera vårt parti. Gör vi inget så kommer vi med all säkerhet att stå där igen efter en valseger med ett pyrande missnöje och en fortsatt politisk alienation och misstro mot vårt parti. Så hur ska vi gå till väga? Det finns flera förklaringar till dagens problem och lika många lösningar. I en debatt borde dock alla ge sitt bidrag och det är därför jag delar med mig av mina reflektioner.

En naturlig utgångspunkt är att ställa frågan när vi som parti svängde av åt fel håll. Min uppfattning är att folkrörelsens försvagning tog fart i och med den ekonomiska krisen i början av 90-talet, som ledde till år av nedskärningar inom offentlig sektor. Detta drabbade de mest utsatta i vårt samhälle och är anledningen till att vi som parti idag har en så strikt syn på reglerna kring våra offentliga finanser. Vi lyckades väl med budgetsaneringen, men till vilket pris? Under dessa år glömdes folkrörelsen bort. En kraft som vi borde ha vänt oss till och visat förtroende för. Istället gjordes uppgörelserna bakom lyckta dörrar där flertalet av våra politiskt aktiva stängdes ute men fick ta konsekvenserna av besluten. Många tolkade nog detta som ett tecken på starkt ledarskap. Det går dock att ifrågasätta om de snabba besluten verkligen var kor-

rekta. Kanske sköt vi oss själva i foten när vi inte använde en strategi präglad av delaktighet. I och med det diskvalificerade vi våra partikamrater och det engagemang som fanns i den svenska folkrörelsen; vi sågade av den gren som vi satt på. De påföljande segrarna talar för många om att så inte var fallet, men segrarna eldades på av en rädsla för borgarna och att endast de var orsaken till krisen. Så var dock inte fallet. Det visste många av oss säkert redan då men vi valde att vara populistiska och förenkla budskapen. Vi skrev om historien så att det passade oss bättre. Denna strategi tror jag förändrade vår partikultur och skapade ett stort gap mellan partikamrater och de som ansåg sig mer insatta och "ansvarsfulla". I efterhand liknar valsegrarna snarare pyrrhussegrar där kraften i idén om Folkhemmet, det kitt som band oss samman, sakta tilläts tyna bort. Jag är övertygad om att vi hade kunnat hantera krisen annorlunda och välja en strategi som fört oss närmare varandra. Att klara av en kris tillsammans hade stärkt oss, men invånarna i folkhemmet fick aldrig den chansen.

Jag tror att det fanns kvar kraft i folkrörelsen i början av 90-talet som vi som parti kunde ha vänt oss till för att nå gemensamma lösningar med förankring. Delaktighet hade underlättat även tuffa beslut. Krisen som kunde ha fört oss närmare varandra resulterade tvärtom till att tron på folkhemmet som idé minskade samtidigt som förtroendeklyftan växte, mellan inte bara folk-

rörelsen och Socialdemokraterna, utan även internt inom partiet. Den lärdom vi borde dra av detta är att beslut kan vara hur korrekta som helst men ändå få fel effekt om de inte förankras. Jag ifrågasätter därmed inte budgetsaneringen i sig utan sättet den genomfördes på. Strategin att uppifrån manövrera saneringen var fel eftersom det rubbade tron på folkhemmet, det kitt som rymde tillräckligt med motståndskraft att stå emot en kapitalistisk samhällsutveckling.

Vad behöver vi då göra för att åter bli en folkrörelse? Till skillnad från dem som tror att lösningen består av att värva nya medlemmar tror jag att vi måste rikta blickarna inåt. Det finns en hel del politiska knutar som vi bär med oss från 90-talskrisen och som behöver knyts upp. För det första behöver vi överbrygga den förtroendeklyfta som finns inom partiet mellan dem som befinner sig i maktpositioner och dem som är aktiva medlemmar. Det finns många sår kvar som behöver läkas som även nya medlemmar som jag själv ser men som ingen talar högt om. Det sitter i väggarna – en rädsla för att ta intern debatt och att andra beslut än de som ligger i linje med vad som bestämts uppifrån vinner stöd. Det är inte konstigt att vi i vår frustration riktar oss mot den borgerliga politiken så till den milda grad att vi reducerat oss själva till ett missnöjesparti. Vad vi behöver bli igen är ett parti med självförtroende och för det behöver vi internt bli öppnare och ärligare mot varandra. Vi behöver visa en ömsesidig respekt mellan nya som gamla medlemmar, mellan partieliten och vanliga partimedlemmar. Att driva igenom beslut är ingen seger

på sikt om förlorarna inte känner att de blivit tagna på allvar. Jag är övertygad om att vi kan driva igenom tuffa beslut även utan att auktoritet och politiska knep i slutändan är det som avgör. Efter en riktig debatt går vi tvärtom vidare stärkta och aningen mognare. De tror jag behövs för vi ska få både nya och delaktiga medlemmar som stannar kvar.

Förutom att kunna överbrygga förtroendeklyftan behöver vi bli tydligare med våra mål och skapa en tydlig strategi

för hur vi ska komma dit. Vi måste som parti börja tänka mer självständigt och i större utsträckning ta politiska initiativ i dagens debatt. Alltför ofta blir vi ett missnöjesparti som ägnar all kraft åt att kritisera och granska den borgerliga politiken. Det hämmar vår utveckling som parti och går hand i hand med vårt partis bristande självförtroende. Vi måste våga förlita oss på att kraften i våra idéer väl förankrade och uppbackade utav en folkrörelse är nog för att kunna lyfta berg och

åstadkomma nödvändiga förändringar. För att nå dit måste vi sluta vara populistiska och åter rika in oss på våra egna politiska mål och vägar dit. Med en strategi som engagera och involvera människor i samhället är jag säker på att vi åter blir en folkrörelse.

MATHIAS TOFVESSON
SSK

Socialdemokraterna behöver väljare – inte medlemmar.

Få sanningar är så omhuldade i socialdemokratin som den att vi är en folkrörelse – det vill säga att det finns många partimedlemmar. I likhet med resten av organisations-Sverige minskar dock även socialdemokratin medlemstal. Frågan är om vår krympande rörelse verkligen är det problem som vi ständigt gör det till i den interna debatten. En rimlig utgångspunkt för att besvara frågan är att utgå från det som är syftet med vårt parti och därefter bedöma om syftet skadas av att antalet socialdemokratiska partimedlemmar blir färre.

Socialdemokratinns syfte formuleras i partiets stadgar. Det första stycket lyder: "Socialdemokratin vill forma ett samhälle grundat på demokratins ideal och alla människors lika värde." Det torde vara oomtvistat att det främsta sättet att förverkliga dessa stora ord är att vinna val till de politiska nivåer och organisationer till vilka socialdemokratin ställer upp: primär- och landstingskommuner, Svenska kyrkan, EU och Sveriges riksdag. Men vi vinner inte val genom medlemmar, utan genom väljare: i riksdagsvalet 2006 fick Socialdemokraterna 1,9 miljoner röster

medan partiet bara har 100 000 medlemmar.

I själva verket kan många medlemmar ligga i vägen för syftet, i alla fall om medlemmarna har reell makt. Valet 2006 vanns av en allians av borgerliga partier som alla har visat sig ha svaga medlemsbaser och starka partiledningar. Alliansen kunde skapas genom att de borgerliga partierna snabbt kunde förnya sin politik genom starka partiledare. Att snabbt göra nya moderater av gamla innebar att Fredrik Reinfeldt kunde erövra 97 mandat i riksdagen, mot Bo Lundgrens 55 mandat valet innan.

Erfarenheten av alliansens skapande och valseger pekar mot att det i vår samtid är en fördel för partier att samla makten över politiken i grupp i partitoppen som har mandat att ändra politiken på det sätt den finner bäst. Mona Sahlin har inte denna makt – debaclet som utlöstes efter försöket att lansera S- och MP-samarbetet nyligen visar det med all tydlighet. Ledarskap i socialdemokratin bygger på förankring, rådslagsgrupper, långa processer. Problemet är att den mediala logiken innebär att priset för

demokratinns oundgängliga långsamhet är högt.

Socialdemokratin måste utveckla en ny interndemokrati. Vi bör välja den partiledning vi har förtroende för men sen måste denna ledning få ett långtgående mandat att agera i enlighet med partiets syfte. Partimedlemmarna får utvärdera resultatet i efterhand genom att utkräva ansvar av partiledningen, men bör inte tillfrågas däremellan. Men till en sådan rörelse finns det inget självändamål att rekrytera många medlemmar. Det är förvisso en fördel att kunna räkna med medlemmarnas säkra röster och deras arbetskraft i valrörelser, men möjligheten att snabbt kunna svara på väljarnas politiska efterfrågan utan att hindras av inre splittring och sega processer är långt större.

Vill vi förverkliga partiets syfte måste vi vinna val. Vill vi vinna val måste vi ha den flexibilitet och snabbhet som vår motståndare och då måste synen på folkrörelsepartiet och interndemokratin förändras.

JOEL MALMQVIST

Globala folkrörelser är ett måste.

Jan Eliasson gör entré i tonade glasögon och trenchcoat, den kyliga höstdagen till trots. Han sjunker ner i en av Grand Hotels runda fåtöljer. Slipsen är inte riktigt åtdragen och kavajen är uppknäppt. – Europa har blött mer än någon annan kontinent. Det har runnit mer blod i gränstrakterna mellan Frankrike och Tyskland än någon annanstans i världen och plötsligt så har vi genom ett ömsesidigt beroende gjort krig omöjligt, säger han.

Jan konstaterar att om vi vill påverka EU kan vi inte ligga hemma i soffan. EU har en stor budget, men snedvriden jordbrukspolitik och det råder ett motstånd mot utvidgningen. Därför måste vi rösta dit rätt människor för att påverka i vilken riktning EU ska gå, istället för att gnälla, menar han. Det handlar om att täppa igen avståndet mellan Europatanken och verkligheten. Det behövs också en översättning av demokratin till europeisk nivå.

– Dagens problem är så stora att inget enskilt lands regering kan klara dem ensam. Det behövs ett engagemang på många plan, ingen kan göra allt men alla kan göra något, menar Jan Eliasson.

Politik, engagemang, människor och världen slutar inte med nationalstatens gränser. De politiska partierna måste samla ihop verktygen som finns inom demokratin för att bryta den rådande känslan av maktlöshet hos människor. Det är politikens ansvar att skapa framtidstro. Världen möts i klimatkrisen, internationell brottslighet och migrationsfrågor. Sjukdomar känner inga nationsgränser och freden ligger i de flestas intresse.

– Det är inte riktigt min bransch, men jag vill avliva uttrycket ”ensam är stark”.

Jan återkommer ofta till vikten av att

skapa normer som raderar ut känslan av vi och dom. Det behövs en förändring i synen på oss själva. Vi har många identiteter, inte bara en.

– Vi lever inte i ett homogent samhälle längre, jag brukar säga att jag är både svensk, nordbo, östersjöbo, EU-medborgare och världsmedborgare, säger han.

Jan Eliasson menar att Sverige är jättebra på att skapa och vara med i föreningar. Vår politiska tradition bygger på folkrörelser. Det finns fyra föreningar som vi måste känna att vi är med i: Norden, Östersjön, EU och FN.

– Internationalismen är vår bästa gren

och bör göras till en jubelfråga inom socialdemokratin. Vi måste skapa folkrörelseengagemang på det internationella planet genom att integrera det globala i allt vårt tänkande här hemma.

Han menar att folkrörelserna måste ha ett internationellt utbyte och att det behöver skapas organisationer med global inriktning för att kunna spegla hur världen fungerar.

Greenpeace, Världsnaturfonden och andra NGO:s (non-governmental organisations) är redan globala i sin natur och behöver tas på allvar i politiken. När Eliasson var biträdande generalsekreterare

i FN lät han frivilligorganisationer vara med på möten, med regeln ”varannan talare regering och varannan NGO”. Det gav en ovärderlig vitalisering av diskussionen och bidrog till engagemang och större förståelse för besluten.

– Därför har jag svårt att förstå makthavare som inte vill öppna fönster och dörrar och släppa in den här friska luften för att få stöd för det vi gör, säger han.

Det finns en särskild kraft i de frågor som engagerar människor för att sätta en blåslampa på opinionen eller regeringen. Det behövs folkligt engagemang

för att förankra frågor i partierna och därför måste det finnas en metod för att diskutera frågorna mellan alla inblandade parter.

– Min huvudtes är att vi ska ha ett engagemang i helheten genom vårt parti, men samtidigt kunna sätta in en stöt i frågor för att se till att de blir mainstream.

Så blir han blir allvarlig. Om det inte skapas en folklig förankring i internationellt arbete får vi problem. Det är då människor börjar betrakta världen som ett hot.

– Jag önskar att det var obligatoriskt att

tillbringa sex månader utomlands innan vi får ut vår akademiska examen, att vi byter lägenheter och campus med varandra för att få perspektiv, säger han och rättar till slipsen inför fotograferingen.

TEXT: HANNA LINNÉA HELLSTRÖM
INTERVJU: HANNA LINNÉA HELLSTÖM
& RANJ BAFRI

Leonard Gentle, acting director för ILRIG: – Sydafrikas fackföreningsrörelse växer sig starkare.

Motsägelser, triumfer, nederlag och nya möjligheter

– Ett samtal kring splittringen inom ANC och bildandet av Cope.

ANC idag är splittrat, den tidigare nationella ordföranden Mosiua Lekota har brutit sig ut och startat det nya partiet Cope, Congress of the People. 16 december är satt som officiellt datum för etableringen av partiet men redan nu hävdar Cope att medlemmarna strömmar in i tusental och enligt Mail & Guardian den 15 november är målet att ställa upp i de allmänna valen 2009. Vad får det för konsekvenser för en sydafrikansk folkrörelse som tvingas omdefiniera sin inställning till regeringen?

En tidig söndagsmorgon i mitten av november träffar jag Leonard Gentle, acting director för ILRIG (International Labour Research and Information Group) i Runö Folkhögskolas lokaler på Upplandsgatan i Stockholm. Till vardags håller Leonard hus på kontoret i Kapstaden men med anledning av Afrikagruppernas Södra Afrikadagar är han inbjuden att prata om konsekvenserna av de frihandelsavtal, så kallade EPA:s, som förhandlas fram mellan EU och länder i såväl Karibien som Afrika. De omvälvande händelserna på den sydafrikanska inrikespolitiska arenan får dock samtalets fokus att förskjutas lite.

– Den officiella pajkastningen visar på roffarmentaliteten i toppskiktet. Cope

anklagar ANC för att inte bry sig om de fattiga när ANC införde ransoneringssystem av vattentillförseln och privatiserar elen, samtidigt som Copes ledare själva satt i ANC:s nationella styrelse tills för bara någon månad sen. Kritiken mot utbrytargruppen är att Cope bara är rika farmägare som sitter på sina plantager och dricker maltwhiskey, på samma gång som flera av de nuvarande ANC-ledarna äger mark och dricker alkohol. Jag tror att folk ser igenom det här, säger han.

Det positiva, enligt Leonard, är att nu när slöjan väl har fallit så finns det goda möjligheter att föra fram kritik mot partieliten och dess politik, något som tidigare var omöjligt på grund av historiens nostalgiska skimmer som omgett ANC. De nyliberala reformer som skett i Sydafrika de senaste tio åren har inte riktigt kunnat ifrågasättas.

– Min analys av splittringen är det rent politiskt inte finns mycket som skiljer de båda partierna, det är snarare tillgången till BEE-kakan som är knäckfrågan. [Black Economic Empowerment är namnet på en samling reformer som bland annat syftar till att öka svartas innehav av aktier samt vika platser åt dem i bolagsstyrelser.]

– Men, fortsätter Leonard, det finns även hopp och ljus i mörkret. Den sydafrikanska folk- och arbetarrörelsen är snarare pluralistisk än enhetlig, men det finns ändå tydliga tendenser. Kvinnorörelser

Leonard Gentle

foto: Calle Sundstedt

har fått ett uppsving, kampanjer för landlösa och antiprivatiseringsforum får alltmer utrymme i media men roligast är nog ändå att fackföreningsrörelsen växer sig starkare och blir tydligare i sin kritik mot en regering den upplever som arbetstagarfientlig. Förra årets storstrejk inom den offentliga sektorn är ett tydligt exempel på detta. De enda som i princip inte var ute och strejkade på gatorna då var poliser, läkare och brandmän.

Jag tackar Leonard för pratstunden innan han hastar iväg till en workshop om gatuteater medan jag själv slås av förmågan att vända det skenbart negativa till något positivt, att se nya möjligheter med ett bakslag.

CALLE SUNDSTEDT
SPARTACUS

Håkan Juholt

– Socialdemokraternas medlemmar ska känna att partiet är ett redskap.

– Jag har jobbat sida vid sida med Marita Ulvskog i fem års tid. Nu avlastar jag henne allt mer inför det kommande valet, säger Håkan Juholt som blivit tillförordnad partisekreterare sedan det blev klart att Marita Ulvskog toppar Socialdemokraternas lista till EU-parlamentsvalet.

Håkan Juholt har varit socialdemokrat sedan tonåren. Då handlade engagemanget om bojkotter mot Shell, protester mot apartheid och att ordna bandyturneringar i Kalmar län. Han åkte ut till försurade sjöar med kalksäckar tillsammans med en kompis för att försöka neutralisera dem.

Varför började du med politik?

– Pappa var politiskt engagerad. Det var 1976 och jag var väldigt imponerad av Olof Palme, så när SSU hade en värningskampanj var saken klar. SSU höll igång Folkets Hus i Oskarshamn, ordnade konserter och arrangemang. Även ungdomsgården drevs av SSU.

Håkan Juholt menar att sociala aktiviteter och engagemang för gemenskapens skull är något som hör till den politiska rörelsen. Han berättar att han i många lokaltidningar över hela landet läser dödsannonser med S-rosen överst och han anser att det har varit oerhört viktigt att folk känt en tillhörighet i partiet. Under intervjun återkommer han flera gånger till vad han tycker utgör Socialdemokraterna. Juholt lyfter fram

tre grundläggande idéer om vad partiet är när det är som bäst: en gemensam vision eller idé om att människor kan och ska röra sig mot ett bättre samhälle, att partiet ska vara en organisation som effektivt fattar beslut och att organisationen ska ligga i rörelsens händer. De som är med ska känna att partiet kan vara ett redskap för dem att påverka sin situation.

– På de orter där det gick bäst i valet 2006 hade vi lyckats bra på alla punkter. Där det gick dåligt var vi bara bra på den andra och då blir vi endast en intresseorganisation för de kommunalt förtroendevalda.

Du är ganska tydlig med att du tycker att det är viktigt att engagemanget sträcker sig bortom nästa val, bortom nästa motion. Hur går det ihop med att medlemmarna nu kallas supportrar? Vanligtvis står hejarklacken utanför planen och viftar med vimplar.

– Så tycker inte jag det ska tolkas. Supportrar kan alla vara som delar visionen eller tanken om ett bättre samhälle även bortom nästa val, det är ett inkluderande begrepp. Våra supportrar kan ta hela planen i anspråk. Man ska känna att man inte behöver kunna allt för att gå med i S, att man inte behöver kunna gå upp i fullmäktige och redogöra för sin sak för att ha en plats i partiet. Det handlar om att få med så många som möjligt.

Efter att partiet fick med Håkan Juholt för 32 år sedan har det hänt mycket. Han

är journalist och har suttit i riksdagen sedan 1994. Han är ledamot i OSSE-delegationen (Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa) och suppleant i utrikesutskottet och försvarsutskottet. I samband med Socialdemokraternas satsning på youtube.se kan vi även se honom i kortfilmen "Röjsågen", en titel som får anses något missvisande då det enda verktyg som syns på bild är en grästrimmer. Han har en bit kvar till Olof Palmes framträdande i "Jag är nyfiken gul", men då han i egenskap av tillförordnad partisekreterare tar över det organisatoriska ansvaret för Socialdemokraterna ligger troligen filmkarriären på hyllan tills vidare.

När blev det klart att du blir partisekreterare?

– Jag kan inte säga nu vad som händer nästa år, mycket måste fungera, både med jobbet och privat. Jag har aldrig fokuserat utanför det som jag håller på med för tillfället. För två månader sedan var jag inställd på EU-valet, jag hade inte planerat för det, men så började det komma in nomineringar och jag tänkte att det var EU jag skulle syssla med. Sedan nominerades Marita och jag blev partisekreterare istället. Det är synnerligen obegävat att planera karriären framåt. Jag gör det som ger stimulans för stunden.

Det står klart att Socialdemokraterna kan tänka sig att regera med Miljöpartiet om vänsterblocket får majoritet efter

nästa val. Kan du säga något om vilka ministerposter som skulle kunna vara aktuella för Miljöpartiet?

– Det är inget jag kan säga nu. Vi har en oerhört hård valrörelse framför oss som vi måste fokusera på först. Om vi hamnar i den position att vi kan regera i majoritet med Miljöpartiet tar vi det då. Vi kan också regera i minoritet, det har vi visat tidigare. Tage Erlander, Olof Palme och nu senast Göran Persson gjorde det.

I P1 fick du frågan om du vill ha en skatt för flygindustrin, vilket Miljöpartiet är för och du svarade nej på den frågan. Är det önskvärt att flygindustrin inte ska betala skatt när andra mer miljövänliga transportmedel gör det?

– Jag får erkänna att jag blev överraskad av frågan, det var direktsändning och jag hade en sekund på mig att bestämma mig. Jag tänkte på att vi är på väg in i en finanskris.

Jag är inte särskilt insatt i den här frågan, men att höja skattetrycket nu för en bransch som är så viktig för vår tillväxt är ingen bra idé. På sikt kan jag dock se en

grön skatteväxling.

Du sa även att du är för friskolor. Vill du utveckla det?

– Ja, det var den andra frågan som överraskade mig. Det har gått alldeles för långt med friskolor. Pendeln har slagit över alldeles. Vi har öppnat upp för alternativ pedagogik. Lärarkooperativ skulle kunna bedriva undervisning på andra sätt och föräldrar skulle kunna välja en annan pedagogik för sina barn. Nu är det istället internationella börsbolag som driver friskolor för att tjäna pengar till sina aktieägare. Det är jag helt emot. Det finns inget folkligt stöd för det heller.

Att Socialdemokraterna inte vill samarbeta med Vänsterpartiet beror på att de inte accepterar kraven på utgiftstak och överskottsmål. Samtidigt överväger många länder i Europa att gå in och stödja finansvärlden med mångmiljardbe-
lopp vilket knappast kommer att rymmas inom deras budgetar.

Finns det inte lägen då ett budgetunderskott under några år är att föredra?

– Folk ska kunna lite på att staten klarar konjunkturcyklerna. Utgiftstak och

överskottsmål är bra för stabiliteten i hög- och lågkonjunkturer och stabilitet är grunden för medborgarnas ekonomiska säkerhet. Folk måste ha möjlighet att planera sin ekonomi flera år framåt.

– Om vi skulle hamna i ett läge där budgetöverskott står mot möjligheten för folk att se och planera sin ekonomi får man ta ett beslut då. Jag hade precis valts in i riksdagen 1994 när vi var tvungna att göra alla nedskärningar och jag vet att många grät när vi insåg vad det skulle innebära för många människor. Alliansen anser det önskvärt att många lämnar a-kassan. De tog beslutet om a-kassan av ideologiska skäl och de applåderade i riksdagen efter omröstningen. En metallare som tjänar 25 000 i månaden och blir av med jobbet får med a-kassan 15 000 till 17 000 kronor. Tänk att istället behöva gå ner till socialbidrag. Vad säger man till sina barn när man kommer hem? Och alliansen hyllar det.

JESPER PETERSEN

Gäster

Striden om FRA-lagen – ett uttryck för informationssamhällets politiska skiljelinjer

Utgör motståndet mot FRA-lagen och kampen för att legalisera filnedladdningen embryot till en ny folkrörelse? Nej, kanske inte. Men båda dessa frågor är uttryck för de nya politiska skiljelinjer som framträder i samband med den språngartade kommunikationsteknologiska utvecklingen och de samhällsförändringar som följer i dess spår.

Under stora delar av 2008 förpestade FRA-frågan tillvaron för den borger-

liga alliansregeringen. Skälet till det var inte risken för att FRA-frågan skulle få särskilt många ”vanliga” väljare att byta parti över blockgränsen. Men den oskickliga hanteringen av frågan ifrågasatte regeringens duglighet och tog fokus från andra politiska sakfrågor som regeringen så mycket hellre skulle vilja diskutera. Framför allt innebar FRA-striden att en borgerlig kader av liberala unga människor stukades av sina egna partier och blir

betydligt mindre motiverade att delta i mobiliseringen inför valet 2010.

Det hårda tonläget som präglade FRA-debatten i moderaternas riksdagsgrupp förvånar inte. Sveriges variant av representativ demokrati där väljarna i huvudsak röstar på parti och inte på person förutsätter att partierna håller ihop inför omröstningarna. Bekymret är att banden mellan väljarna och partierna har börjat tunnna ut så mycket att partiernas legi-

timitet som representanter för väljarna ifrågasätts.

Partiernas legitimitet i förhållande till väljarna är fortfarande god när det gäller vänster-högerfrågor. Men i den typen av frågor som berör integritet och informationsbehandling är legitimiteten sämre. Det beror på att det svenska partisystemet i stort avspeglar den motsättning mellan arbete och kapital som uppstod under den industriella revolutionen, och att partierna därför

har svårare att förhålla sig till informationssamhällets nya skiljelinjer. Striden om FRA-lagen, fildelningsproblematiken och diskussionen i samband med att bilder på mördade barn lades ut på Pirate Bay är ett uttryck dessa nya skiljelinjer.

På vad sätt är då striden om FRA-lagen uttryck för något nytt i svensk politik? Jo, den kommunikationsteknologiska revolutionen har skapat nya politiska skiljelinjer som inte på ett självklart sätt kan tolkas efter vänster-högskalan. Fildelningsfrågan är kanske det mest tydliga exemplet. Modern kommunikationsteknologi möjliggör filnedladdning på ett sätt som ogiltigförklarar eller åtminstone utmanar de gällande ägarrettsliga förhållandena. Regelverket måste förändras, men partierna famlar.

På samma sätt är det med FRA-lagen. FRA-ledningen förstod inte kritiken, för man ville inte göra något annat än det som FRA alltid har gjort (det vill säga kontrollera radiotrafik över Sveriges gränser). Det FRA – och regeringen – inte begrep är att kommunikationsutvecklingen innebär att om FRA fortsätter att göra på samma sätt som man alltid gjort tidigare så blir innebörden av det man gör i dag något helt annat. Tidigare var "radiotrafiken" av en sådan art att den i någon mening var legitim att avlyssna. I dag är "radiotrafiken" av ett helt annat slag (e-post, sms, mobiltelefoni etcetera) och avlyssningen får därför en helt annan betydelse.

Regeringens sätt att hantera FRA-frågan visade att den inte förstätt någonting av denna process. (Jag är för all del inte övertygad om att socialdemokratin förstätt det så mycket bättre...) Partipiskan kan nog fortfarande fungera när det gäller till exempel klassiska vänster-högerfrågor,

men inte i de nya frågor som här nämns och som ofta bärs av ledamöter med en egen plattform och med ett personligt mandat. Därutöver underskattade regeringen grovt underskattat bloggofärens betydelse som arena för politisk mobilisering i just denna typ av frågor. I boken "Kampen om kunskapen

Informationssamhällets politiska skiljelinjer" (Hjalmarsen & Högberg, 2008) analyserar jag och Marie Demker denna problematik och hur den snabba kommunikationsteknologiska utvecklingen skapar nya sociala motsättningar som de politiska partierna och vårt representativa demokratiska system har svårt att hantera.

Ett ytterligare uttryck för det nya politiska landskapet är den massiva kritik som riktades mot Urban Ahlin, när han kritiserade Pär Nuder för att i sin bok "Stolt men inte nöjd" (Norstedts, 2008)

avslöja interna stridigheter inom socialdemokratin. Ahlin förespråkar en strikt tillämnning av dagens system

där partistyreelseprotokoll hemligstämplas i 20 år, för att därefter möjligen kunna lämnas ut till forskare eller författare.

Men Urban Ahlin hamnade offside i debatten genom att framföra ståndpunkter som inte längre är gångbara. Den kommunikationsteknologiska utvecklingen har förändrat verkligheten på ett sådant sätt att nästan ingenting längre är möjligt att hålla hemligt, allra minst under en period av 20 år.

Våga släppa varumärket, har blivit parollen för dagen. Med det menas ungefär att partierna måste våga avsäga sig kontrollen över delar av den verksamhet som sker i partiets namn. Ofta nämns Barack Obamas presidentvalskampanj som ett exempel där individer uppmanas och uppmuntras att själva och på eget sätt forma kampanjen. Att människor engageras för att främja kandidatens möjligheter till valseger blir viktigare än att budskapet blir exakt det som partiet förespråkar

Det som glöms bort i debatten är att de svenska partierna har betydligt svårare förutsättningar att genomföra en sådan kursändring, eftersom de politiska par-

tierna har en mycket starkare plats i det politiska livet i Sverige än vad som är fallet i USA. För Socialdemokraterna – som ett gammalt klassparti och med en stark partiapparat – blir utmaningen extra svår. Det är lätt att säga: Släpp varumärket! Det är svårare att bedöma vad som händer när man väl släpper det.

Men här finns ingen väg bakåt. Utmaningen för socialdemokratin består i att förmå släppa varumärket utan att samtidigt tappa de värden om frihet, jämlikhet och solidaritet som varumärket står för. Är det inte så att de personer som flitigt utnyttjar så kallade sociala medier tenderar att stå mer till höger än till vänster? Är det inte så att erfarenheterna från deltagardemokrati visar att de individer som deltar tenderar att komma från mer välbeställda och välutbildade samhällsgrupper än de individer som inte deltar? Och vad händer med ansvarsutkrävandet om öppenheten innebär att engagerade individer rusar från sakfråga tills sakfråga, allt efter lusten för dagen?

Så frågan är inte om socialdemokratin skall gå mot ökad öppenhet eller ej – på den frågan är svaret i informationssamhällets tidevarv oundvikligen ja. Frågan är i stället hur partiet skall hantera de problem som frågorna ovan indikerar. Det är om dessa saker debatten bör föras.

ULF BJERELD

PROFESSOR I STATSIVETENSKAP
GÖTEBORGS UNIVERSITET

BLOGGAR PÅ WWW.ULFBJERELD.BLOGSPOT.COM

Socialdemokratin måste göra upp med den del av folkrörelsen som tog initiativet från människorna.

Vänsterpartier i Västeuropa har problem och den svenska socialdemokratin är inget undantag. Det anrika gamla folkrörelsepartiet har stora svårigheter att hitta sin roll i ett nytt samhälle. Allt började när politiken uteslutande fick ett ekonomiskt perspektiv; då försvann också ideologin. När ideologin inte finns med försvinner också framtidstron. Den socialdemokrati som presenterade sig under 1980 - och 1990-talet kände inte människor igen.

Så har det fortsatt. I senaste valet sade många av socialdemokratiens kärnväljare att det inte har någon betydelse vem som sitter vid regeringsmakten för vi ser ändå ingen skillnad. Alliansen vann valet och den socialdemokratiska trovärdigheten ifrågasattes.

Den socialdemokratiska partiledningen skälvde till. Förlusten var förnedrande – att förlora regeringsmakten till alliansen i en högkonjunktur visade allvarliga tecken på inkompetens inom ledningen. Men makretablissemangen repade sig snart och skylldes valnederlaget på Göran Persson och när han lämnat sin post var i praktiken tiden för självrensningen över. Med Mona Sahlin som ny partiledare försvann fokus på partiets dåliga valresultat och stora trovärdighetsproblem. Mona Sahlin kom som en virvelvind i media och fick stora rubriker om allt från sin politiska revansch till mötet med Bruce Springsteen. Politiken fick vänta därför att Mona Sahlin förordade ett demokratiskt ledarskap och de fyra råd-

slagsgrupperna skulle få arbeta i lugn och ro till kongressen. Även den ideologiska debatten har fått vänta. Istället har partiet fört en populistisk oppositionspolitik och kritiserat allt som regeringen gjort, trots att många åtgärder har varit socialdemokratiens egna.

Jag anser att en partiledning som inte förvaltar ideologin bör kritiseras och diskuteras. Jag bryr mig egentligen bara om idéernas överlevnad och den ideologi som en gång samlade en folkrörelse. Och jag är övertygad om att den ideologin också i framtiden kan samla många människor. Förutsatt då att det finns en ledning som har kontakt med de människor de säger sig representera. En ledning som har en vision om och en tro på framtiden. Det handlar givetvis om politisk förnyelse, att socialdemokratin hittar en roll i ett nytt samhälle där vi lever av tjänster istället för industri. Där datateknik och internet kräver starka individer. Där kunskapen är det viktigaste pusselbiten till framgång. Men den förnyelse som jag förespråkar måste förtydliga arbetarrörelsens själ genom att utgå ifrån en ideologisk grundsyn.

Det handlar om ett nytänkande både när det gäller politikens medel och framför allt synen på människan och den enskilda individen. Socialdemokratin måste göra upp med den del av folkrörelseideologin som, om än med faderlig hand, tog initiativet från människorna och lät staten och samhället göra allting. Det handlar i grunden om att återupprätta

demokratin och lita på människorna. Socialdemokraterna har en partistruktur som utgår från att partiledningen – chefen – alltid vet bäst.

Det är viktigt att de folkvalda kommer ihåg vilka de representerar och inte kör demokratin baklänges. Arbetarrörelsens demokratisyn måste uppgraderas, människor måste kunna påverka sin egen vardag och inte minst politiken. Känslan av maktlöshet är vanligt förekommande i dag. Det gäller oavsett om du är i händerna på byråkrater i de så kallade välfärdsystemen eller om du försöker påverka politikerna i kommunen. Det står i socialdemokratiens portalparagraf i partiogrammet att demokratin ska genomsyra samhället i alla led. Den grundläggande ideologiska utgångspunkten bygger också på att rättvisa är bara möjlig om många är delaktiga i samhällsbygget. För att många ska känna samhörighet med politiken och vilja vara med krävs en tro på framtiden och en idé om vilket samhälle vi eftersträvar.

Inget av detta fungerar i dag. Klyftorna ökar, fattigdomen är tillbaka, människor flyr de politiska partierna, de flesta hittar betydligt större trovärdighet för en bättre framtid hos Bingolotto och Postkodlotteriet.

LOTTA GRÖNING
DEBATTREDAKTÖR PÅ AFTONBLADET

Folkrörelers förutsättningar idag och imorgon.

”Folkrörelser” är ett honnörsord inom socialdemokratin. Inte minst vill vi själva se oss som en folkrörelse. Men vad är egentligen en ”folkrörelse”? Historiskt sett är det inte så svårt. ”Folkrörelser” var verkligen folkliga rörelser, rörelser som startade underifrån bland vanligt, ofta fattigt, folk för att förändra villkoren i det egna livet. I grunden handlade det om att erövra makt, från överheten eller från starka ekonomiska intressen.

Det började med frikyrkorörelserna. I dagens sekulariserade samhälle är det kanske lätt att underskatta deras betydelse, eftersom vi kan ha svårt att förstå den genomgripande betydelse religionen då hade för hela samhällslivet. Religionen var en maktfaktor – och makten utövades av statskyrkan. Frikyrkorörelserna ville flytta denna makt uppifrån ner till kyrkomedlemmarna. Man kan kalla det en revolt mot statskyrkans monopol på makten över tanken. Frikyrkorna själva var inte alltid särskilt demokratiska. Men deras framväxt, med deras alternativa tolkningar av religionens och församlingens budskap, blev ett led i en social demokratiseringsprocess där överheten inte ensam hade rätten att diktera regelverket.

På 1800-talet kom nykterhetsrörelsen, en folklig – och inte minst kvinnlig! – rörelse mot de svåra sociala problemen som följde av det omfattande alkohol(miss)bruket. Det riktade sig på en gång mot kulturella normer, som gjorde berusning både tillåten och skönmålad, och mot de starka ekonomiska intressen som drev på den. Den tidiga arbetarrörelsen var starkt nykterhetsvänlig, både därför att alkoholmissbruket skapade problem och därför att det bidrog till att passivisera arbetarklassen och försvårade den fackliga kampen.

Arbetarrörelsen själv var en tydlig revolt mot den ekonomiska maktordningen. Den krävde inflytande för arbetande människor över de egna arbetsvillkoren, en rättvisare fördelning av de vinster deras arbete skapade och ett inflytande för arbetarna över det samhälle de levde i. Konsumentkooperationen, slutligen, var en strävan att ta makten över de egna hushållsutgifterna och slippa betala vinster till onödiga – och kostnadsupptrivande – mellanhänder.

Alla de här rörelserna ställde krav som riktades uppåt, mot de lagstiftande: på religionsfrihet, skärpt alkohollagstiftning, organisationsfrihet och inte minst allmän

och lika rösträtt. Men alla förutsatte samtidigt egen praktisk handling. Man byggde församlingshus, man agiterade, man förhandlade, man drev butiker. Det handlade om mycket konkret samhällsarbete i kombination med mycket av social gemenskap. Och så skulle man kunna definiera en folkrörelse. Ett praktiskt samhällsengagemang i kombination med social gemenskap, med en bas bland ”vanligt folk” och frivilligarbete, även om detta naturligtvis inte utesluter en professionell överbyggnad.

Vad finns det för förutsättningar för detta i dag? De är nog inte så dåliga som debatten ibland tycks ge intryck av. Svenskarna är världens mest föreningsaktiva folk, och mer samhällsengagerat arbete än vad man kanske tror utförs på ideell bas (om än ibland stöttat med kommunala eller statliga bidrag). Nattvandrande föräldrar, anhängarföreningar kring olika sjukdomar eller hälsoproblem, kvinnojourer, läxläsningshjälp, miljögrupper av olika slag, Amnesty-grupper och lokala kulturarrangemang är bara några exempel. Men ska man kalla detta folkrörelser? Åja, i den meningen att det verkligen är rörelser bland ”folket”, bland folk som inte är professionella politiker eller orga-

”Folkrörelser växer ur upplevda behov direkt relaterade till det egna livet.”

nisationsanställda. Men många gånger är verksamheterna ”bara” lokalt förankrade, eller rör frågor starkt kopplade till speciellsituationer.

Att ”folkrörelserna” är mer specialiserade, och mer lokala – även om liknande verksamheter kan finnas på många orter – har förstås att göra med samhällets förändringar sedan 1800-talet. Folkrörelser växer ur upplevda behov direkt relaterade till det egna livet. De behov att påverka som folk mer omedelbart kan uppleva i dag är mer än förr knutna till specialförhållanden i det egna livet eller på den egna orten. Den fråga man bör ställa är om de professionella samhällsinstitutionerna ger utrymme för detta engagemang – eller slår ihjäl det genom tyst motstånd eller krångliga regelverk.

De ”gamla” folkrörelserna växte fram i ett icke-demokratiskt samhälle och innebar i sig själva radikala brott mot en härskande maktstruktur, om än av olika slag. Villkoren för folkrörelser i en demokrati ser litet annorlunda ut. Det är rätt mycket en fråga om att påverka i vardagen – som läxläsningshjälp, eller nattvandrande föräldrar – eller att påverka processen i en speciell fråga, exempelvis lokalt förankrat miljöarbete. Det gör dem inte mindre

viktiga, även om de inte är lika ”stora” och färgstarka som de gamla. Demokrati förutsätter ett aktivt samhällsengagemang, och det engagemang ger också dagens mer finfördelade folkrörelser.

Så då är frågan om folkrörelserna i dag ingen egentlig fråga då? Jo. Därför att demokrati ändå förutsätter ”stora” folkrörelser, i meningen politiska partier som faktiskt förmår engagera många människor, till olika former av aktiva insatser. Det måste inte nödvändigtvis handla om formellt medlemskap – kanske är det rent av en förutsättning för att få med fler att man ska kunna bidra med insatser även utan att skriva under på hela programmet. Men det förutsätter sannolikt just möjligheten att i någon form delta, vara aktiv.

Traditionella föreningsmöten lockar allt färre. Inte ens de nya mötesformer som ändå många har utvecklat verkar kunna bryta den nedåtgående trenden. Faktum är nog att det är rätt många som tycker möten är tråkiga över huvud taget, oavsett utformning.

Kanske handlar svaret inte så mycket om alternativa mötesformer som om alternativa verksamheter? Eller om alternativa former för väljarkontakter? Att

synas mer på gator och torg, att lyssna in synpunkter, ha ”öppet hus” en gång i månaden med förtroendevalda politiker? Kanske det handlar om att våga gå ut i debatten för att presentera problem innan man kommer med färdiga förslag, att lyssna in synpunkter på hur man ska handskas med ekonomisk knapphet i stället för att gå ut och tala om att nu lägger vi ner ett sjukhus? Och att vara öppen för kontakter – även när det sker i kritiska former! – med grupper som utan partipolitisk anknäring har synpunkter och förslag på hur olika politiska frågor ska skötas?

Man ska vara realist i sina föreställningar om hur många som har tid och lust att på allvar ge sig in i politiken. De var inte så många förr heller; klagomålen på hur få som kommer på mötena går som röd tråd genom alla mötesprotokoll genom partihistorien. Men det är en nödvändighet att partierna har breda kontaktytor ut mot alla dem som har synpunkter på samhälle och politik, och får fler att känna att man vill ha den kontakten.

ANNE-MARIE LINDGREN

Joan Didions värld.

”Jag tycker att vi gör klokt i att hålla en vänskaplig kontakt med de personer som vi var en gång i tiden, vare sig vi uppskattar deras sällskap eller ej. I annat fall dyker de upp utan förvarning och överraskar oss, kommer någon dålig natt och bankar klockan fyra på morgonen på dörren till vårt innersta och vill få reda på vem som övergav dem, vem som svek dem... Vi glömmmer alltför snabbt det som vi trodde att vi aldrig skulle kunna glömma. Vi glömmmer både kärleken och sveket, glömmmer det vi viskade och skrek, glömmmer vilka vi var.” Så formulerar sig Joan Didion i artikeln ”Att skriva dagbok”, en av tjugotre texter av den amerikanska journalisten i essäsamlingen *Att lära sig själv att leva* som Atlas Förlag nyligen publicerat.

Didion tar i denna volym upp ämnen som San Franciscos hippierörelse 1968, migrän, terrorn i El Salvador under paramilitärernas 80-tal, Hemingways

skrivteknik och Mansonmorden. Vid ett snabbt ögonkast på innehållsförteckningen verkar ämnena onekligen något disparata men när man väl läser dessa fascinerande reportage märker man snabbt att de alla egentligen behandlar samma teman: död, ångest, förlorade illusioner, våld, ensamhet. Att hennes stora idol heter Hemingway kommer knappast som en överraskning; när Didion är som bäst skriver hon på samma förtätade och vackra sätt även om hon misströstar ännu mer om mänskligheten än vad hennes förebild gjorde. Hopplösheten skiner igenom i ord som *”om jag trodde att det skulle påverka människans öde det allra minsta att jag ställde mig på en barrikad, så skulle jag gå till den barrikaden, och ofta önskar jag att jag kunde det, men det skulle vara allt annat än ärligt att säga att jag förväntar mig ett så lyckligt slut”*.

Att Didion är en mycket skicklig skri-

bent med en imponerande känsla för detaljer och att hon känner sitt USA som man känner sina egna brister kan det inte existera några tvivel om efter läsningen av *Att lära sig själv att leva*. Mer än en deltagare i tillvaron är hon en observatör, en genial reporter uppe på livets läktare förande noggranna och detaljerade anteckningar om oss som hon betraktar nere på planen. Trots allt finns det dock ett hopp i all denna skarpa och vackra förtvivlan som jag faktiskt inte tror Didion uppfattat, nämligen det att skriva också är en form av barrikad. Även om det enbart rör sig om ett par korta formuleringar i en dagbok för att slippa glömma såväl ”sveket” som ”kärleken”.

ALEXANDRA FRANZÉN
LSSK

Reclaim the kulturpolitik.

I dessa dagar av nedskärningar är det nödvändigt, ja rentav livsviktigt, för vänstern och arbetarrörelsen att återta initiativet när det gäller kulturpolitiken. Sympatierna hos kulturutövarna anses ofta vara vänster; det är mig veterligen av kulturutövarna bara Wille Crafoord som officiellt förklarar sig ha högersympatier. Så vad är vi rädda för egentligen? Får kulturen inte längre vara politisk? I mitt tycke kan exempelvis politisk satir vara oerhört underhållande och befriande, en progressiv socialdemokratisk kulturpolitik borde därför ta ett aktivt

ställningstagande i att stödja även andra kulturyttringar för att ta den ur finsalongerna och göra den tillgänglig för gemene man. S-studenters eminenta 10-talskonferens tidigare under hösten gästades bland annat av America Vera-Zavala, dramatiker och vänsterdebattör. Även hon är trött på rögrörligheten inom en rörelse och oförmågan att ta till nya grepp. America tror att en stor bov i dramat är de nostalgiska sånger som sjungs när arbetarrörelsen träffas. Är det verkligen så att inga bra sånger har skrivits under de senaste trettio åren? ”Vi borde

införa ett förbud mot gamla låtar”, sade America för att provocera. Förslaget river ner skrattsalvor i lokalen, men hon sätter fokus på en viktig fråga, om än något tillspetsat. Så kamrater, det är bara att damma av diktboken, vässa skrivarpennan och sätta igång att bidra.

CALLE SUNDSTEDT
SPARTACUS

Varför poeter röstar vänster.

Något man inte kan undgå, vare sig man går på en rockkonsert eller läser krönikorna i DN-kultur, är att konstnärer oavsett om de är musiker, skådespelare, målare eller poeter i större utsträckning än andra grupper tenderar att tillhöra den politiska vänstern. En konst- eller kulturvetare skulle säkert besvara denna fråga genom att poängtera konstens ständiga revolt och ifrågasättande av rådande samhällsordning, och denna dimension vill jag inte förringa men jag skulle vilja komplettera bilden med en ekonomisk perspektiv på frågan.

Att analysera ett beteende ur ett nationalekonomiskt perspektiv är ofta en fråga om att analysera de incitament som påverkat agenten i sitt handlande. Många som kritiserar nationalekonomi tenderar att medvetet eller omedvetet missförstå antagandet om att människor svarar mot incitament. Detta görs framförallt genom att likställa incitament med ekonomiska incitament (en förvirring som var påtaglig i diskussionerna på S-studenters kurs "En nationalekonomi för vänstern"). Incitament är dock mycket oftare av social karaktär.

Mellan höger och vänster så kan man se en ganska stor skillnad mellan vilken tro man har på ekonomiska incitaments effekter på människors handlande. Alliansen tror i större utsträckning än vi socialdemokrater att sänkta ersättningsnivåer leder till att folk hittar ett arbete

eller frisknar till (!). På samma sätt tror Alliansen att effekterna av en jämställdhetsbonus är större än vi som vill dela upp föräldraförsäkringen gör och så här kan man fortsätta rada upp exempel. Detta betyder inte att vänstern inte tror på ekonomiska incitament, den statligt subventionerade rabatten på miljöbilar var väldigt effektiv, men vi ignorerar inte att incitament kan komma i andra former än pengar.

Många borgerliga debattörer (som tillskriver just ekonomiska incitament väldigt stor vikt) brukar hävda att kulturarbetarnas vänstersympatier beror på att deras sektor i Sverige till stor del finansieras av det offentliga och att de därför röstar vänster för att säkra sitt jobb. Visst kan en sådan effekt finnas men resonemanget faller lätt när man ser att även länder som USA där det statliga kulturstödet är så gott som obefintligt (144,7 miljoner USD för 2008 att jämföra med svenska statsbudgetens 10,5 miljarder kr till kultur departementet) har en kulturelit med en stark koppling till landets "vänster".

Jag tror snarare att en del av svaret ligger i att de flesta musiker, konstnärer och poeter inte väljer sitt jobb på grund av att dessa betalar bra utan för att de styrs av andra incitament i form av den belöning de får genom att arbeta med något de älskar. På grund av deras passion så svarar de inte lika starkt mot de ekonomiska

incitament som finns att utbilda sig till läkare eller ingenjör. I deras värld är inte löneklyftor en drivkraft utan bara orättvist. Om man däremot har passioner som till skillnad från kultur kräver en hög grad av konsumtion såsom till exempel bilar, segling eller sommarhus i Thailand så ökar ens benägenhet att svara mot ekonomiska incitament som kan hjälpa en att förverkliga sig själv på detta sätt.

Vidare finns det ytterligare sociala kostnader associerade med att avvika mot de normer som dominerar en yrkesgrupp eller annat kollektiv. Dessa kostnader i form av stigmatisering, förlorade arbetstillfällen eller att man ständigt behöva förklara sin politiska ståndpunkt finns nog oavsett om man är socialdemokrat på Handelshögskolan eller moderat musiker (stackars Wille Crafoord). Ur en ekonomisk perspektiv är det alltså inte så konstigt att vänstern består av kulturnördar medan högern består av shopoholics. Konsumism gynnar högern då den förstärker effekten av ekonomiska incitament medan kulturella och ideella värden gynnar vänstern då de försvagar desamma. Allt för att vi människor svarar mot sociala såväl som ekonomiska incitament.

PETER GERLACH
ORDFÖRANDE SEK

En bro mellan hopp och förtvivlan, en landsgräns mellan nära och kära.

Den 7 april i år landade jag på flygplatsen i Bangkok för att ta mig upp till Mae Sot, en liten stad precis på gränsen till Burma. Det är nämligen där som Burmautskottet driver ett projekt i samarbete med SYCB (Student and youth congress of Burma), en paraplyorganisation för ungdom- och studentorganisationer, som har lyckats samla en stor del av alla de olika etniciteterna som finns i Burma inom en organisation. Min vistelse gick ut på att undervisa på deras Women Internship Program och vara en allmänt hjälpende hand på deras kontor.

Nu är det nästan två månader sedan jag kom hem och såhär när mörkret och kylan tränger sig på här hemma så blir längtan tillbaka bara starkare och ännu svårare att skaka av sig. Mae Sot är en ganska liten och sliten stad, där man kan gå runt hela kärnan på en halvtimme om man vågar riskera sitt liv eftersom att det inte finns några trottoarer och befolkningen kör som galningar. Det finns inget hav att svalka sig i när hettan är som värst,

inga stränder och inga solstolar, men det spelar ingen roll. Det är inte själva staden som gör Mae Sot till ett ställe som ligger mig väldigt varmt om hjärtat, utan det är alla människor och all den aktivitet som pågår där. Jag skulle kunna berätta i detalj om alla olika organisationer och det arbete de utför, men det är inte det jag vill förmedla, inte fakta eller detaljer utan jag vill förmedla känslan av Mae Sot, känslan för burmeserna där.

Let's face it, vi har det bra här i Sverige, över lag. Vi kan ringa våra föräldrar när vi vill, oftast åka hem över jul och sommar. Vi reser utomlands när vi har sparat ihop tillräckligt med pengar, en jorden runt-resa är nästan ett måste innan man blir vuxen och skaffat fast arbete. Vi rör oss kors och tvärs över jorden, passet är en självklarhet för oss och vi röstar på det parti vi vill, engagerar oss politiskt för att kämpa för det vi tror på. Det är inga konstigheter för oss. Inte alls. Men för burmeserna är detta snarare en utopi, det är detta de kämpar för, det är detta

som får dem att leva under ständiga hot, under falskt namn, under förhållanden vi aldrig hade accepterat.

Det är nämligen så att burmeserna i Mae Sot är nästan alla där som illegala flyktingar, utan giltiga dokument. Varje gång de lämnar huset riskerar de att bli arresterade på gatan av den fruktansvärt korrupta thailändska polisen som alltid kräver dem på pengar för att de inte ska bli tvingade över bron tillbaka till Burma, och som alltid kommer med de mest fantastiskt godtyckliga anledningar till att arresteras. En vän till mig blev en gång arresterad för att han cyklade och pratade i mobiltelefon samtidigt. Givetvis gör detta att många burmeser inte vågar lämna sina hus, utan lever ett liv helt bundet vid huset och vågar på sin höjd ta cykeln till marknaden för att köpa grönsaker och livsmedel när regnet öser ner, eftersom att risken att polisen ska vara ute då är ganska liten. Alla lever under tagna namn, eftersom att det är alltför farligt att använda sitt riktiga namn; det är inte

bara farligt för dem själva utan också för de anhöriga som finns kvar inne i Burma. För så är det: de flesta burmeser befinner sig i Mae Sot på egen hand, utan familj. Många av de unga människor jag umgicks med hade inte sett sina föräldrar och syskon på många år, kanske inte på så mycket som tio år. De har syskon, syskonbarn, svågrar och svägerskor de aldrig har träffat. Många av de äldre hade sin familj kvar i Burma, sina respektive

och barn.

Det här är en tillvaro som har berört mig på djupet, en tillvaro som är svår att släppa ifrån sig när man är tillbaka i tryggheten och självklarheten i Sverige. Det jag gjorde innan jag åkte dit blir plötsligt så tomt och utan innehåll men samtidigt hjälper det mig att kunna välja mina strider; det finns problem och bekymmer som helt enkelt inte är värda att lägga mödan på, det gäller att välja vad

som är viktigt och vad som är värt att kämpa för. Och jag har valt, mitt val är att kämpa för ett fritt Burma, där mina vänner kan leva i ett land som präglas av den självklara trygghet som ett socialdemokratiskt Sverige innehåller.

ELEONORE ERIKSSON
BURMAUTSKOTTET

Oppositionella från Burma besöker Sverige.

När Libertas träffar Naw Maybel Htoo, Yin Yin Mon och Aung Marm Oo har de varit i Sverige i två dagar och schemat är späckat i tio dagar till. Dagen efter vår intervju bär det av till Härnösand och en Sidakonferens.

– Vi var på Socialistiskt forum igår och träffade mycket människor och tittade runt, säger Naw Maybel.

Hon är politisk aktivist och medlem i Democratic Party for a New Society (DPNS). Partiet bildades 1988 av unga aktivister och studenter. Nu vill de ställa upp i valet 2010. Militärjuntan, som också kallar sig the State Peace and Development Council (SPDC) har tillåtit andra partier att ställa upp, efter stora påtryckningar från burmesiska folket, gräsrotsrörelserna och oppositionspartierna, där DPNS ingår. Det är omöjligt att organisera sig politiskt i en militärdiktatur som Burma och politiska aktivister löper stor risk att fångas. De verkar istället från Mae Sot i Thailand, nära gränsen till Burma.

– Militären försöker hela tiden försvåra det kommande valet genom att fångsla våra ledare, hitta på lagar och göra konstiga tolkningar av konstitutionen, säger Yin Yin, också hon medlem i DPNS.

Aung berättar att de ägnar mycket av sin verksamhet åt att prata med de burmesiska gästarbetarna som arbetar i Thailand. Han är utrikespolitisk talesman för Students and Youth Congress of Burma (SYCB), en paraplyorganisation för sexton andra studentorganisationer och en av Burmautskottets samarbetspartners.

– Vi sprider kunskap om mänskliga rättigheter, demokrati och jämlikhet på människa-till-människa-basis, det gör att kunskapen fortplantar sig genom att den berättas vidare, säger han.

Från vänster: Yin Yin Mon, Naw Maybel Htoo, Aung Marm Oo.

Han upplever att gästarbetarna inte är lika rädda för politik längre. De smugglar in tidningar, pamfletter och annan information från oppositionen till människorna i Burma. Den burmesiska demokratirörelsen vilar på gräsrotsaktivism.

Konflikten i Burma är överväldigande. Hur råar människor på en maktfullkomlig militär regim som tror att världen är en lekstuga? Människorna på andra sidan bordet förklarar att de ställer sig över diktaturens terror. Trots deras fångslade ledare och av militären skapade etniska konflikter, står de enade mot denna gemensamma fiende.

– Vi ger inte upp och försöker ständigt få till stånd en dialog med militären, men än så länge har de inte velat träffa oss, säger Yin Yin som också är medlem i DPNS.

Det är alla överense om att Burma ska befrias och demokratiseras på fredens väg.

– Hat och hämnd kan inte förändra, men folkets makt kan, i gemensam kamp når vi målet, ett demokratiskt samhälle där vi alla kan leva tillsammans. Det är systemet som är ont, inte människorna i det, säger Naw Maybel.

Samtidigt faller den första snön över Stockholm. Yin Yin kan inte hålla tillbaka sin nyfikenhet. Hon springer ut, låter flingorna landa i händerna och ler förtjust mot den gråkalla himmelen.

HANNA LINNÉA HELLSTRÖM

Äntligen EU-val.

När ni läser detta har äntligen det sociala protokoll som vår socialdemokratiska EU-parlamentariker Jan Andersson drivit i sysselsättningsutskottet röstats igenom. Protokollet ska försäkra att rätten till kollektivavtal stärks gentemot den fria rörligheten och därmed ordna den skevhet som uppkom i och med bland annat Laval-domen. När frågan behandlades i sitt utskott så var där endast fem ledamöter som lade ner sina röster och öppet uttryckte sitt motstånd mot en förstärkning av kollektivavtalen; detta var samma grupp som sedan under den skarpa omröstningen i Europaparlamentet (EP) drev den anti-fackliga linjen hårdast.

Så vilka var det då som drev denna linje? Var det hårdkokta konservativa polska politiker med en rädsla för att arbetstagare i Polen till slut ska börja kräva sin rätt? Eller var det kanske någon suspekt sydeuropeisk liberal grupp med drömmar om att marknaden måste få fortsätta verka fritt? Nej, de som drivit hårdast på nej-sidan och som fortfarande gör det var Charlotte Cederschiöld (m) och den svenska borgerligheten!

Tydligt är att Reinfeldts prat om att stödja den svenska modellen faller ganska platt när man tittar på hur hans partivänner i Bryssel agerar. I Bryssel finns inte de nya moderaterna, i Bryssel finns inte heller något som skulle kunna betecknas som en svensk linje. Nej, Bryssel är liksom riksdagen tydligt uppdelad i högervänster och tråkigt nog är det högern som de senaste två valen haft dominans. Tack och lov gick ändå Jan Anderssons

sociala protokoll igenom då de central-europeiska konservativa partierna har en så nära koppling till många fackliga rörelser och därmed inte är lika negativa som svenska borgerliga partier. Det är i just denna splittring som ljusglimten i historien tittar fram. Arbetarrörelsen har ända sedan början varit en internationell rörelse och våra kopplingar till kamrater i både Europa samt övriga världen har varit starka och i de flesta fall goda, något som även speglas i den Europeiska socialdemokratiska gruppen (ESP). Medan den konservativa gruppen, där moderaterna sitter, ofta har delade åsikter och röstar i olika riktning så är nästan alltid ESP enats och står därmed med en stark röst inför omröstningar. Detta är viktigt att vi tar fasta på och inför valet 2009 måste och åter måste vi som svenska socialdemokrater göra det bästa EP-valet vi någonsin gjort. Vi måste visa för våra systerpartier runt om i Europa att vi inte längre kan ta Europaval som mindre viktiga valrörelser där vi lite slött kan slänga ut flygblad och hoppas folk ska bry sig, utan att detta är ett val som är minst lika viktigt som våra nationella val.

Det är väl knappast någon hemlighet att vi som förbund och som parti är delade i frågan om vad EU ska göra och vad EU kan bli men när valrörelsen startar 2009 är det hög tid att lägga dessa diskussioner tillfälligt åt sidan och fokusera på det som vi alla är överens om, att Europa behöver bli rödare. Vi bär ett tungt ansvar att engagera ALLA våra väljare, såväl skeptiker som federalister

till att rösta för ett jämlikt och solidariskt Europa. För vi ska inte lura oss själva och tro att våra dåliga valresultat beror på borgarnas otroliga framgång. Nej, vi är övertygade om att vår tillbakagång beror på ett misslyckande från de nationella socialdemokratiska partierna i att visa vikten av EP-valet för sina väljarkårer och vilka konsekvenser ännu en förlust kan få för Europas löntagare. Men även vilka möjlighet en socialdemokratisk majoritet i Europaparlamentet hade gett och hur vi kan skapa en europeisk gemenskap som värnar samt stärker både vår miljö och arbetsrätt.

Därför vill vi från EU-utskottet uppmana alla S-studenter att ta kampen på allvar och att redan nu ta tag i studiecirklar samt diskussioner kring EP-valet så att vi år 2009 kan möta våra väljare med informerade och ärliga svar. För nu äntligen får vi en ny chans att slå upp det konservativt dominerade Europaparlamentet och bereda väg för en aktiv socialdemokratisk Europapolitik!

MAGNUS NILSSON, FS-LEDAMOT MED ANSVAR FÖR EU-UTSKOTTET
IDA BORG, FS-LEDAMOT MED ANSVAR FÖR EU-UTSKOTTET

Viljan som skiljelinje.

Den starkaste drivkraften bakom alla förändringar i Sverige har under lång tid varit Socialdemokraterna. Faktum är att det sällan har hänt att större förändringar av strukturell natur äger rum utan partiets aktiva samtycke. Med det som utgångspunkt ställde jag mig frågande till

varför kraven på jämställdhet inte starkare betonats i det Sverige som vi haft all möjlighet att påverka under så lång tid.

Givetvis tycker jag att det är av största betydelse att både allmänheten och våra folkvalda informeras och inser vilka könsojämlikheter som råder i samhället

och vet vad som konkret kan göras åt dem. Men samtidigt tycker jag att det är minst lika viktigt att kraven som ställts på våra folkvalda är konkreta och begrundade och har konsekvenser kopplade till sig, och därmed inte framstår som tandlösa. Och det skulle också kunna gå att argumentera för att vissa grupper ska särskiljas då de kan ha ett starkt intresse av att bevara sin identitet och därmed inte omfattas av dessa krav. Men varken styrkan av dessa argument

S-STUDENTER

eller vikten av dessa skäl är starka nog att det med rätta skulle vara proportionerligt att ta hänsyn till dem!

Ta det konkreta exemplet med arbetsgivarna som länge hävdade att all form av affärsverksamhet ska styras med sakkunskapen och rationaliteten i fokus. Detta är ett sakligt argument som förtjänar att tas hänsyn till men det har i praktiken utestutit kvinnor från många olika positioner, vilket är ett problem. I Norge tacklades man med precis samma problem men valde lagstiftningsvägen för att motarbeta ojämligheten. Det var ett konkret sätt där man genom precisa bestämmelser och att utdela böter för överträdelser förebyggde stora jämlikhetsproblem.

I inledningen betonade jag betydelsen av socialdemokratins betydelse för för-

ändring i Sverige. Faktum är att samma situation råder i Norge och ändå har man löst problemet där som vi fortfarande tacklas med här. Men vad kan denna skillnad i handlingsvillighet mellan partierna bero på? Kan det råda olikheter i ideologin? Inställningen till män? Det vore närmast löjligt att tro att dessa kan vara orsaker till skillnaden.

Jag tror att skillnaden ligger i *viljan!* Vad vill vi åstadkomma? Hur vill vi åstadkomma det och vilka vill vi omfattas av det? Konkreta bestämmelser tjänar alltid bättre syften än generella föreskrifter och i Norge gjorde man bedömningen att det var vägen att ta, trots allt motstånd som förslaget mötte från mycket starka intressenter och företagen. Detta har utöver det en symbolisk effekt då man visar att

man inte räds affärsintressena, utan tar feminismen på allvar.

I Sverige verkar information och uppmaning till jämställdhet vara den valda vägen. Men är det den rätta vägen? Självklart är det lättare att ställa vaga krav än preciserade krav. Men alternativkostnaden för att inte införa precisa bestämmelser som är vitessanktionerade är alldeles för hög, då resultatet är att samhällets resurser blir skevt fördelade och samhället mindre demokratiskt styrt. Resultatet kan varken liknas med det man väntas få genom demokrati eller jämlikhet utan liknar i alla dess delar den feodala samhällsstrukturen.

RANJ BAFRI
LABOREMUS
& SEK

s-student i fokus

Mats Dalmyr, medlem i S-studenterna i Borås.

Du är medlem i S-studenter men är inte student. Hur går detta ihop?

– Ja, det kan man fråga sig. Jag jobbar förvisso heltid men är anställd som aspirant och går kurser så lite av en student är jag allt fortfarande. Dessutom har jag ett förflutet som kårordförande så minst halva hjärtat ligger kvar i studentrörelsen.

Varför tycker du att man ska engagera sig i S-studenter?

– Jag tycker att S-studenter står för nytänkande och smartness inom arbetarrörelsen. Det är en fyndig och kreativ organisation. Och sådant kan man inte få för mycket av!

Vilka politiska frågor brinner du mest för?

– Mobilitet och miljö är två frågor som jag är intresserad av. Jag tycker att människans möjlighet att röra sig i samhället och ta del av service i flera stycken är en klassfråga. Ta till exempel att ta sig iväg och handla mat. De prisvärda köpen görs inte sällan i större, externa, köpcentrum. Detta förutsätter bilägande. Kvarter, hyresområden, bostadsrättsföreningar borde organisera sig och beställa maten över Internet med hemleveranser på fasta dagar. Detta skulle spara många resor, och många kronor, och även på miljön. Denna typ av affärs-

verksamhet med distributionslager och miljövänliga ”glassbilar” borde uppmuntras till etableringar genom de kommunala planmonopolen. Bilpooler är en annan lösning som skulle möjliggöra mer frihet åt dem som inte har råd att ha en egen bil, med alla kringkostnader som detta innebär. Bilpooler skulle också spara på miljön då det, i stor skala, ändå skulle innebära färre bilar totalt sett.

Det kanske viktigaste av allt är ändå resande på järnväg. Idag kan man åka mellan Paris och Bryssel på mindre än en och en halv timme. Motsvarande avstånd, exempelvis mellan Göteborg och Malmö, tar idag över tre timmar med tåg. Detta är ett infrastrukturuområde med stora moderniseringsbehov. Vinsterna ligger i kortare restider, större arbetsmarknadsregioner och en bättre miljö på köpet.

Du har läst på Högskolan i Dalarna, hur tror du att mindre högskolor och kommuner ska locka till sig fler studenter?

– Varje kommun som vill locka till sig studenter och samtidigt vill göra en bra insats för miljön borde satsa på att dela ut en cykel till varje student som väljer att skriva sig i kommunen. Det är en folkhälsofråga lika mycket som en miljö- och mobilitetsfråga!

Du har jobbat som informatör på Central Sweden i Bryssel. Vad är dina tankar kring kommande Europavalet?

– Det kommande Europavalet ses kanske inte som en sexig sommarhit direkt men faktumet kvarstår att vi ska rösta i juni

2009! Många frågar sig, med rätta, vad EU gör för något? Och för vem? Varje kvinna/man ska med rätta vara skeptisk och ifrågasättande. Och fundersam på vad svenskarna egentligen har gemensamt med till exempel rumäner eller portugiser. Jag är själv en övertygad EU-anhängare och tycker att arbetsmarknads- samt miljöfrågorna är givna att debatteras. En annan fråga, som också den delas av snart sagt alla medlemsländer, är demografin. Europas befolkning blir äldre och äldre. EU själva kallar det för en tickande bomb. Ett mycket starkt ordval från en organisation som vanligen håller sig med försiktigt diplomatspråk, gärna med 100 olika tolkningsmöjligheter. Och man behöver inte vända sig längre än till sig själv, och fundera en smula över vem som ska betala min pension? Är ökad invandring en bra lösning?

Detta nummer av Libertas har haft temat folkrörelse, vad är folkrörelse för dig?

– En viktig folkrörelse som dessvärre ofta förknippas med negativ publicitet är supportrar till svenska fotbollslag. Ett litet fåtal huliganer drar kollektiv skam över supportersverige. Varför går människor på fotboll för att slåss och förstöra? Svenska fotbollsforbundet borde lyfta fram, belöna, uppmuntra, ge medialt utrymme åt de goda exemplen.

LINDA SCHOULTZ

Byt klimat eller politiskt system.

Lördagen den 15 november gick Socialistiskt forum av stapeln på ABF-huset i Stockholm. S-studenter hade ett finger med i spelet i form av ett seminarium med frågeställningen ”ska vi byta klimat eller ekonomiskt system?” Moderatorn Alexandra Franzén från förbundsstyrelsen höll ställningarna och i panelen satt Jens Holm, vänsterpartistisk EU-parlamentariker, Maria Ferm, språkrör för Grön Ungdom, och Andreas Malm, journalist och författare till boken ”Det är vår bestämda uppfattning att om ingenting görs nu kommer det att vara för sent”.

Holm inledde med redan kända fakta som förvisso tål att upprepas: Polarisarna smälter i allt snabbare takt. Ferm fortsatte på skåpmatstemat och kritiserade regeringens förkärlek för motorvägar och minskade satsningar på infrastrukturen. Det var Malm som levererade den pur-

färska ekologiska veggobuffén att sätta tänderna i. Han menade att det finns ett stort rationellt underskott i vårt nuvarande politiska system och att detta har sina rötter i kapitalismens början. Kapitalisternas ökande produktionskrav inledde det ödesdigra beroendet av kol, olja och förbränningsmaskinen. Därför kan vi inte förvänta oss att marknaden är vår vän i klimatkampen, eftersom det ligger i dess innersta kärna att verka miljöförstörande. Planhushållning är således lösningen, eftersom det är ett sätt att ta makten från marknaden.

Volvo är ett populärt exempel i dessa tider, så också för klimatpanelen. Ferm ansåg att vi i större grad kan utöva påtryckningar på Volvo att producera miljövänliga bilar, medan Malm påpekade att ägaren Ford, belägen i Detroit på andra sidan Atlanten, inte bryr sig om detta eftersom lilla Sverige är en droppe i havet

Ekologisk mat dyrt för studenter.

Har man som student råd att handla ekologisk mat med ett studiemedel på cirka 7500 kr per månad?

S-studenterna i Borås fick idén om att genomföra en undersökning i ortens matbutiker om utbudet av ekologisk mat efter att läst ett uppslag från rådslagsmaterialet, som partiet tagit fram till medlemmarna om vår gemensamma framtida politiska inriktning. Medlemmarna i Borås S-studentklubb satsade därför på att dra igång ett projekt som de kallar för ”ekologisk matkasse ur ett studentperspektiv”.

– Studenter är en viktig grupp som vi tror vill värna om miljön. Men matpriserna har gått upp mycket bara det senaste året och regeringen har inte anpassat studielånen till den utvecklingen, säger Patrick Söderholm från Borås S-studenter.

Undersökning av ekologiska vardagsvaror – nudlar, läsk och potatis

Klubben började med att ta fram ett underlag på tio till femton matvaror som baserades på vad klubben själva ansåg vara mat som studenter köper. I listan fanns matvaror som bröd, frukt, havregryn, nudlar och pasta, potatis, läsk och

köttfärs.

Därefter undersöktes utbudet av ekologiska varor i flera av de större matbutikerna i Borås. Undersökningen visade på att utbudet av ekologiska alternativ var glest överlag. På många varor fanns inga alternativ alls och prisskillnaderna på produkterna var stora. Några butiker hade dock underlättat genom skyltning och separerat ekologiska alternativ.

Undersökningen visade att Coop har bredast utbud och satsar mest på Kravmärket. Klubben tror att Coops medvetenhet kring ekologiska produkter och tydlig miljöpolicy medfört att Coop har ett större sortiment än övriga matbutiker. Coop Sverige har också haft en miljöchef sedan 2003 och gjort stora satsningar på ekovarumärket Änglamark. Ica har också vaknat upp med ekologiska alternativ och gjorde i våras en satsning på ekovarumärket ”I love eco”, detta som ett svar på konsumenternas ökade efterfrågan. Produktserien stod i oktober 2008 för 28 procent av den ekologiska försäljningen, där kedjan har ett 100-tal produkter som är ekologiska. Coop har däremot en marknadsandel på hela 43

på världsmarknaden. Holm sade också att det krävs ett stort reformerande av EU för att få bukt med klimatfrågan. Fokus är jordbrukspolitiken och faktumet att EU är ett liberalt frihandelsprojekt. Han tog även upp ett annat skrämmande faktum. Västvärldens bankräddningsprojekt i miljonklassen visar att det finns ekonomiska resurser att göra så mycket mer i klimatfrågan, och även tekniken existerar.

Panelen är rörande överens om att vi inte kan privatisera klimatkrisen, det är ett strukturellt problem och en politisk fråga som kräver systemåtgärder som gör att alla har råd att vara miljövänliga, inte bara den idealistiska medelklassen. Klimatet är också en folkrörelsefråga, eftersom det måste göras plats för engagemang.

HANNA LINNÉA HELLSTRÖM

till 48 procent av ekologiska produkter. Hemköps ekologiska produkter stod 2007 för 1,6 procent av kedjans totala försäljning. Förklaringen till att Axfood, med kedjor som Hemköp, Willys och Prisextra, är så långt efter beror delvis på att Axfood är en ung koncern.

Paneldiskussion på Högskolan i Borås

Klubben har också ställt sig andra frågor under projektets gång. Går det att öka försäljningen av ekologiska produkter genom momsregleringar?

– Att det blev dyrare att äta miljöfarligt skulle väl inte skada, lika väl som det går att reglera vilka bilar och drivmedel vi använder, resonerar Patrick.

Klubben kommer att bjuda in studenter och allmänheten till en paneldiskussion på högskolan i Borås i slutet av november. Kajsa Borgnäs kommer att agera diskussionsledare mellan forskare från Sveriges lantbruksuniversitet, en butikschef från Coop och en socialdemokratisk politiker som är aktiv i miljörådet. Även konsumentföreningen i Väst kommer och bjuder på en matprovning.

LINDA SCHOULTZ

Från ett USA som gick till val.

I slutet av oktober reste vi till USA och stannade där i drygt två veckor. Vi åkte som privatpersoner med intresse för och nyfikenhet på amerikansk politik.

Vi besökte Seattle, delstaten Washingtons största stad, som ligger otroligt vackert vid Stillahavskusten. Liksom de flesta av USA:s storstadsområden domineras staden av demokraterna, och även delstaten stöttar troget demokratiska presidentkandidater. Det var nästan givet att dess elva elektorsröster skulle tillfalla Barack Obama, men däremot såg valet till guvernörsämbetet ut att precis som förra gången bli en riktig rysare. Då, 2004, valdes den nuvarande demokratiska guvernören med bara omkring 130 rösters marginal av totalt 2,6 miljoner!

Vi hade trots flera försök inte i förväg lyckats etablera kontakt med Obamakampanjen, så det var på vinst och förlust som vi några dagar före valet åkte till demokraternas kampanjkontor i Seattle, som låg i ett lugnt industriområde en bit från centrum.

Så fort vi kom innanför dörrarna tillfrågades vi om vi ville bli volontärer. Vi berättade att vi kom från Sverige, vilket väckte stor uppmärksamhet, och vi fick vänta i entrén tills en av de huvudansvariga kunde ta emot oss. För henne talade vi om vilka vi var och vad vi ville. Även hon blev ganska uppspelt över att vi hade kommit hela vägen från Norden och valt att lägga tid på deras kampanj. Och snacket gick: de kommande timmarna hörde vi ofta ordet "Swedish" omkring oss. Det stod klart att vi var en mindre attraktion.

Vår, och de Seattlebor som samma dag hade anmält sig som volontärer, uppgift blev att ringa till registrerade demokratiska väljare som inte alltid de senaste valen hade utnyttjat sin rösträtt och uppmana dem att nu göra det. Alla fick vi ett manus att följa, men eftersom ganska få var hemma (eftermiddag som det var) blev det få samtal men många manusbundna telefonsvararmeddelanden – inte särskilt upphetsande.

Så småningom bad vi om att få hjälpa till med att packa valmaterial. Det medförde flera timmars intressanta samtal med andra volontärer om den politiska situationen i USA. Genomgående för

oss (utlänningar) uttrycktes önskan om en "president och en politik som kan få oss att sluta skämmas för vårt land". Flera gånger hörde vi människor som var bergsäkra på att Kerry, inte Bush, var den rättmätige vinnaren i Ohio och presidentvalet 2004. De var, trots positiva opinionsmätningar, oroliga för oegentligheter i rösträkningen även denna gång. Ett annat utmärkande drag var skämten om rasistiska "rednecks" (en nedsättande benämning på oftast på landet boende vita människor med kort eller ingen utbildning) och "redneckspolitik". Vi tar lika stort, eller större, avstånd från redneckpolitiken som kampanjvolontärerna men oroas över ett språkbruk som riskerar att fördöma en stor grupp (lågutbildade vita män). Den gruppen måste istället fås att stödja en generell välfärdspolitik.

Till slut kom så den 4 november. Större delen av dagen ägnade vi åt att titta på de lokala TV-nyheterna som bland annat rapporterade långa köer utanför vallokaler. Väntetider på flera timmar var vanliga och kameran filmade många människor som till slut gav upp. De orkade inte, hade inte tid eller ville inte vänta längre. Visst är det orimligt med sådana köer, men i sammanhanget kan nämnas (varken som förklaring eller ursäkt) att varje väljare hade mycket att ta ställning till. Fjärran från svenska TV-kameror valde Seattles invånare sida i mellan 25 och 30 olika val och folkomröstningar!

På kvällen åkte vi till ett hotell i centrala Seattle, där Washingtondemokraterna höll sin officiella valvaka. Många hade anlänt tidigt eftersom, som brukligt är, vallokalsundersökningar från de östra delstaterna redan hade presenterats och rösträkningen i flera stater nått så långt att det var möjligt att dra försiktiga slutsatser om trenden – trots att Stillahavsstaternas vallokaler ännu var öppna. Stämningen var försiktigt optimistisk. Det såg bra ut i flera viktiga delstater. CNN:s valbevakning sändes ut från två stora skärmar, och resultateten började ticka in. Omkring klockan 20 (när vallokalerna i delstaten stängts) lokal tid inledde arrangören med ett tal. Därefter varvades TV-sändningen med tal av representanthusledamöter och senatorer. Klockan 20.20 erkände sig McCain besegrad och folk blev som toki-

ga. En och en annan tår skytmade i ögonvråna på ung som gammal när CNN förklarade Barack Obama som vinnare några minuter efter McCains tal. De tårarna blev betydligt fler när Obamafamiljen tågade ut till den stora folkmassan som samlats i presidentkandidatens hemstad Chicago. Valet var vunnet. Valslogan "Yes we can" kunde få det efterlängtrade tillägg "and yes we did".

Litet senare på kvällen blev allt en stor fest. Från högtalarna dundrade dansvänlig musik och champagneglasen tog slut i barerna. Ute på gatorna gick folk omkring, kramade skrattande om främlingar och ropade Obama!, och det tutades friskt från bilarna. Nästan alla Seattlebor deltog i frandet – över 70 procent av dem hade röstat på USA:s näste president.

Var då Obamakampanjen en folkrörelse? Ja och nej. Ja, i bemärkelsen att massor av människor tog strid för någonting, slet tillsammans för ett gemensamt syfte och att kampen fördes i hela samhället; på kontoret satt 16- och 17-åringar och ringde osäkra väljare sida vid sida med 70- och 80-åringar. De frivilligas engagemang togs om hand på ett föredömligt sätt: många av dem som anmälde sig som volontärer samtidigt som vi saknade politisk erfarenhet. De ville bara vara med och göra en insats, om så endast för en halvdag. Men, nej, Obamakampanjen var ingen folkrörelse om en sådan innebär att dess medlemmar också ska ha ett avgörande inflytande. Valmanifestet hade på sedvanligt vis utformats på högsta ort. Vi tvivlar inte på att det i stort delades av anhängarna (valrörelsen var synnerligen politisk), men kampanjen styrdes med järnhand. De frivilliga gick inte med i en rörelse för jämlikhet och frihet – de gick med i en rörelse vars mål var att välja demokraternas kandidat till president.

Det vi bär med oss (förutom oförglömliga minnen) är att vi måste göra det möjligt för människor att, bland annat i valtider, komma in till Socialdemokraterna en eftermiddag eller kväll och göra en insats. Det tror vi kan vara ett sätt att få fler människor att därefter långsiktigt delta i rörelsen och påverka dess politik.

DANIEL JOHANSSON, LSSK
SARA BJÖRK, MALMÖ SSU-KRETS

Den nya arbetarrörelsen.

En folkrörelse är nästan alltid en motrörelse. Den kan naturligtvis också vara en för-rörelse, men oftast bildas folkrörelser som en reaktion på något annat. För att en folkrörelse ska kunna uppstå krävs alltså att folk upplever att det finns gemensamma intressen i en rörelse mot något fenomen eller en situation som man vill förändra. Sedan måste man formulera alternativ framåt. En folkrörelse bildas sällan enbart för socialt umgänge eller som sprängbräda till makt och karriär. Som folkrörelse blir en sådan organisation inte långlivad.

För hundra år sedan var de tre stora folkrörelserna, nykterhetsrörelsen, frikyrkorörelsen och arbetarrörelsen, ungefär lika stora. Nykterhetsrörelsen har i dag i princip dött ut när både försäljning av alkohol och behandlingen av dess efterverkningar sedan länge är ett offentligt ansvar. Rörelsen behövs helt enkelt inte i samma utsträckning som tidigare, eftersom rörelsens intressen inkorporerats i staten. Sedan religionsfriheten blivit princip i vårt samhälle och staten står som dess garant är frikyrkorörelsen är inte heller längre den stora folkrörelse den en gång var. Människor flyttar inte längre till Amerikat för rätten att tro på vad de vill. De stannar i Sverige och håller sina gudstjänster men engagerar sig för något annat.

Arbetarrörelsen då? Krympande och försvagad. Men varför? Har vårt långa maktinnehav gjort rörelsen onödig? Är välfärdsstaten den garant för arbetets intressen som rörelsen tidigare slog sig blodig för, eller behövs inte den garanten längre när folk i allmänhet är bostadsrättsinnehavare, skolvalsplanerare och privata försäkringstagare? Vad ska vi egentligen med en folkrörelse till, förutom att det ser snyggt ut i statistiken? Vad ska folk med socialdemokratin och arbetarrörelsen till som de inte kan skaffa sig på annat sätt?

Det har ofta funnits en viss skillnad på vad människor aktiva i rörelsen vill (omvälvande förändring, uppbrott, kamp) och vad ledningen vill (måttfullhet, rimlighet, ansvarsfullhet). Därför har rörelsen behövts, för att putta de fegare framför sig. När rörelsen krymper, försvinner denna kraft och en ledning utan

rörelse blir som ett bogvisir utan färja på ett stormande hav – ensamt sjunkande. I en krympande rörelse sitter dessutom alla nära makten. Då växer kraven på lojalitet med den egna gruppen. Då blir rörelsen än mindre attraktiv för dem utanför. Till slut finns enbart dess ramverk kvar: institutionerna, formalian, hierarkin. Det är ingen riktig rörelse.

En rörelse måste vilja något. Annars finns ingen anledning till rörelse. ”Rörelsen måste röra vid helheten”, skrev Sara Lidman 1976 om arbetarrörelsen. Och rörelsen måste vilja något annat än att återställa. Att tycka illa om moderaterna sätter ingen människa i rörelse. Och vem är det förresten som ska sättas i rörelse? Det är inte säkert att det är partiföreträdarna som ska sätta människor i rörelse – det är mycket möjligt att det är människor som ska sätta partiföreträdarna i rörelse. Igen.

Var folkrörelserna ett fenomen under de svaga staternas tid? Eller finns det en framtid för dem? Man vill ju gärna svara ja, och troligtvis är det också rätt svar, även om framtidens rörelser kommer att se annorlunda ut. De nya rörelser vi ser idag – miljörörelsen, feministrörelsen, den kritiska globaliseringsrörelsen, de många små rörelser som möts på forum och möten runt om i världen varje år – är alla kunskapsrörelser. De vill något, kan något och har förslag på hur man skulle kunna göra något annat än det som görs idag. De värvar medlemmar, unga, nya, progressiva. De växer och vill. Och tror att en annan värld är möjlig. Trots att de etablerade politiska partierna, från höger till vänster, säger ”Stopp! Det är inte alls möjligt” och vill fortsätta som de alltid har gjort, så envisas de nya rörelserna med att hävda det. Att det går.

Men om en folkrörelse aldrig kan bygga på att de ”där uppe” ska aktivera de ”där nere”, utan måste bygga på att människor själva vill förstå sin situation, sin omvärld och göra något för att förändra den, då kommer inget politiskt parti att någonsin bli en folkrörelse, om de ”där uppe” inte lyfter på taket så att vanligt folk får bestämma mer, på riktigt. Risken är stor för professionaliserade politiska partier som bara företräder sig själva och sin falang

inom den politiska sfären å ena sidan, och många små spretiga utomparlamentariska folkrörelser å den andra, utan reellt politiskt inflytande annat än som lobbygrupper. Politiska partier kommer vi att ha under överskådlig framtid, men frågan är om dessa verkligen kommer att kanalisera människors politiska vilja. Eller om människor måste vända sig någon annanstans för att få vara med i en rörelse som lyssnar och bryr sig. För att vara i rörelse.

Man ska inte vara pessimist i onödan. Oftast bör man vara optimist, särskilt i politiken. Folk är intresserade av politiken och vill vara med och påverka samhällsutvecklingen. Det finns fortfarande skillnader mellan de politiska partierna, så det går att påverka dem. Stora delar av befolkningen förlorar på att samhällsutvecklingen går åt det håll den går. Världen står inför enorma ojämlikhets- och klimatproblem som inte kan lösas på annat sätt än genom demokratiska politiska beslut. Tröttheten inför högerens eviga recept med avregleringar och privatiseringar sprider sig. Och har det någonsin varit på modet, i modern tid, att vara mot höger i allmänhet och nyliberalismen i synnerhet så är det nu. Om det någonsin funnits ett möjligheternas fönster, i modern tid, för en alternativ ekonomisk politik, så är det nu.

Allt detta medför att en politik för ökad jämlikhet och frihet och för rätt till livskvalitet oavsett förutsättningar plötsligt ter sig ganska attraktiv. Det saknas inte anledningar. Det saknas inte folk. Det finns hopp. Arbetarrörelsen skiljer sig från övriga rörelser i det att den vill omdana hela samhället. Den uppgiften, om vi håller fast vid den som vision och mål, kan inte staten ta över och från oss. Inte höger heller. De nya moderaterna kan gott vara det nya arbetarpartiet, men de kan aldrig bli en ny arbetarrörelse. Så långt vågar de aldrig gå. De vill inte omdana samhället, de är inte kritiska till samhällsutvecklingen och de vågar inte formulera riktiga alternativ till den borgerliga ordning som härskar nu. Den nya arbetarrörelsen, det är det arbetarrörelsen som måste bli. Det gäller bara för arbetarrörelsen att inse det själv.

KAJSA BORGNÄS
DANIEL GULLSTRAND

Skriv i Libertas!

Libertas är ett debattforum med högt i tak. Det behövs känslofulla, berättande, effektiva, faktainriktade, vana och ovana skribenter. Maila redaktionen om du har frågor – vi hjälper gärna till!

Artiklar skickas i Word/Open Office, annars direkt inklipta i mailet. Använd typsnitt Times 12 punkter. Vid nytt stycke, byt endast rad. Använd inte indrag eller blankrad. Artiklarna ska vara mellan 500 och 3000 tecken inklusive blanksteg. Längre texter skrivs i samråd med redaktionen.

Skicka texten till: libertas@s-studenter.se

Redaktionen korrekturläser alla texter och förbehåller sig rätten att korta ner texter.

- Hur länge vill du bo kvar hemma?

Ungdomar är en grupp som drabbas särskilt hårt när bostadsbyggandet nu minskar och redan idag saknar nästan hälften av landets 20-27 åringar egen bostad!

När de stora barnkullarna från slutet av 80-talet till början av 90-talet kommer ut på bostadsmarknaden kommer bostadsbristen att öka ytterligare. Mellan åren 1988-95 föddes upp till 120 000 barn per år.

Det har inte funnits så här många ungdomar sedan 1968.

Under 60-talet byggde Sverige mest i hela världen i relation till folkmängden.

142 av Sveriges 290 kommuner uppger att de har brist på bostäder för unga och av dessa 142 är det bara elva kommuner som har planer på att bygga för unga...

Vad gör politikerna i din kommun för att bygga bort bostadsbristen?
Vad vill S- studenter?

BYGG BORT BOSTADSBRISTEN NU!

BYGG FÖR LIVET - BYGG I TRÄ

www.SKOGSTRAFACKET.ORG

Skogs- och Träfacket